

PRZETO (5519) *cn i pron*

cn (4598), *pron* (921).

W pisowni łącznej (5448), *w pisowni rozłącznej* (71).

e oraz o jasne.

Sł stp, Cn notuje, Linde także XVII – XVIII w.

I. Spójnik (4598) :

A. W funkcji wskaźnika nawiązania wynikowego: *więc, zatem, toteż; ergo BartBydg, Miech, HistAl, Vulg, PolAnt, Mącz, Modrz, Calep; ideo Miech, HistAl, Vulg, PolAnt, Mącz, Modrz, Calep, JanPrzyw; itaque Miech, HistAl, Vulg, PolAnt, Mącz, Modrz, JanStat; igitur HistAl, Vulg, Mącz, Modrz, Calep; idcirco Miech, Vulg, PolAnt, Mącz, Calep; propter Miech, Vulg, PolAnt, Calep; propterea Vulg, PolAnt, Calep, Cn; et Vulg, PolAnt, Modrz; autem, quocirca Mącz, Modrz, Calep; -que Vulg, PolAnt, JanStat; quapropter Miech, Vulg, Cn; quamobrem PolAnt, Modrz; unde Vulg, JanStat; cur, porro, propter a. eo quod, quia, quod, quoniam Vulg; proinde Mącz; quidem, quo Modrz; id, proin, utpote Calep; cum, sed JanStat; ideo quod a. quia Cn* (4563) :

1. Wprowadza zdanie wynikowo – skutkowe (2757) : Gniew niema miłofierdžia/ przeto kto wgniewywe mowi źle czyni. *March*¹ A4v (2); lew rzekł/ ia pocześnieyfzy/ Przeto mnie ma przyść dział pierwszy *BierEz* M2v (14); Potym przydzie czas obiawieniá/ albo wvielbieniá/ przeto chcę początz od pokory. *OpecŻyw* 36v (38); *ForCnR* A3v; *MetzKor* 40/821 (5); *PatKaz I* 1 (11); Oto dzyfz kofzczyol uelolo fzypeua rzekącz Spokolenya krolewłkyego marya narodzona przeto zwyefyelem yey narodzenye fzywączącz obchodzmzy *PatKaz II* 42v (6); Salomon ymyą to marya rozumyal gdy rzekł oley uylany ymyą twe przeto mlodzyonky myloualy czyebye *PatKaz III* 127 (17); Mięfo wołowe przyrownam do infzego bydła, ieft na fuffze/ przeto krew grubą czyni *FalZioł* IV 5a (23); Ty wżitki rzeczy Socrates miał przeto nic innego nie żądał. *BielŻyw* 93 (12); zielona farba nie barzo mocno ani też barzo mgło, ale frzednie wzrok porufza, przeto go nie mgli ale naprawia *GlabGad* B7 (97); *MiechGlab* 43 (3); rzecz ktora ma ołm grani może na iedney mocno ftanáć/ przetho ią po Laćinie zową Cubus perfectus. *KłosAlg* A3v; *March*³ T7v (2); Tys to łam widział miły panie/ przeto nie zamilczay tego/ panie nie odstępuy odemnie. *WróbŻołt* 34/22 (8); *LibLeg* 8/161 (7); *RejPs* 58; *ZapMaz VS* 2/335; *LudWieś* B3v; *SeklKat* T; *RejKup* cc7; *RejJóz* Q4; polłał mię krol Alexander do ciebie/ ábych tobie mowił/ dlá czego przedłużałz iáko boiázliwy/ wynidz przeto s przyácioły twemi á boiuy *HistAl* Fv (3); *KromRozm I* C3 (2); *MurzHist* F4v; *MurzHistSekl* ktv; *Diar* 79 (5); *DiarDop* 113 [2 r.] (6); Załz nie wiecie w káżdym domu/ Trzebá ftátkow trzebá plonu/ Trzebá ná żonę ná dzyeci/ Przeto z miefzká grofz wyleći *BielKom* A2 (14); *GliczKsiąż* B5v (2); *GroicPorz* d3; Lekki łie Papieżowi to Tytuł zda/ álbo przezwiłko Bifkup/ przeto łobie infzy Tytuł wymyflil/ áby łię nád infze wlyzftki Bifkupy wpiął y podnioł w pyche. *KrowObr* 7 (7); *RejWiz* 133v; Miałem zá to żebyš iey nienazrał [= nienawidzil]/ przeto wydałem ią zá przyácielá łwego *Leop Iudic* 15/2 (7); *OrzList* e4 (2); Tác ieft rádá Achitofelowá/ przeto thy powiedz/ mamyli iey łłuchác/ ábo nie. *BibRadz 2.Reg* 17/6 (6); *OrzRozm* F (2); bogowie wiátry pušćili á wieżę przewróćili/ y głos káždemu inákłzy rozdzielili/ przeto Babel rzeczóná. *BielKron* 7v; Tefłaloni w Grecyey chwalili Bociąná [!] iż im dawał znác żyzny rok álbo głodny/ przeto ktoby go zábił/ gárdło v nich pláćilo. *BielKron* 24; Krol Ezechiałz/ áćzkolwiek

czynił ofiary dziękując Pánu Bogu za zwycięstwo/ wżákże nie śpiewał kántyk/ ktore był śpiewać zwykłe [!] powinien/ przeto wpadł w chorobę. *BielKron* 89v; A wten czas mor pánował w Niemcech/ przeto śie precz pośpieżyli *BielKron* 206v; á iż wnich [*księgach Interym*] było Iákmiarz wżytko ku Papięskiej ftronie/ wżákże były niektore ártykuły luterkie/ przeto ie poślano ná ostatek Papięzowi przeyrzeć *BielKron* 232v (569); *Mącz* 421d; *Hermolaus Barbarus*, [...] przyiał był Arcybiskupstwo od Papięża: wywołány przeto był/ y wywołány w cudzýj ziemi vmárł *OrzQuin* C3v (11); Dobrzyscie Krzesćianie mogę rzec w tey mierze. Przeto was Bog wyfluchał y zówždy wyflucha *Prot* C3v (7); Wiele innych znákow pánie miewáią/ o ktorych ony nalepiey wiedzą/ przeto ku piśaniu nieśa potrzebne. *SienLek* 112v (10); *RejAp* 122; *GórnDworz* P2v (13); Włókę w Mázowśzu Chełmienńką Włóką zową/ dla tego że tá miárá z Prus do Mázowśza z Chełmná przyźlá: ták iáko y Práwo Kmiecć álbo Mieśkieć/ które Chełmienńkim Práwem téż przeto zową. *GrzepGeom* Lv (2); á dopuźczęli tyto niewinne vmrzeć/ tedy pan Bog pomśtę vczyni nádemną przeto lepiey ieśt bych ia tu krotką mękę ćierpiał *HistRzym* 86 (11); *RejPos* 7 (8); *BiałKat* 118v (8); Nawięcey śie Bednarze w gośpodách trybuią/ Przeto częśto po Mięśćiech [!] tám y śam wędruią. *BielSat* C2v (14); *GrzegŚm* 43; *RejZwierc* 54v; *BielSpr* b4v (24); Za przodkow Krolá Iego Miłości tákiego odśzczepieńśtwá niebywáło: przeto fregośći vżywać było niepotrzebá. *WujJud* 17 (43); *WujJudConf* 125 (3); *RejPosRozpr* b4 (2); Lecź Iehowá zemną iáko rycerz mocny/ przeto prześládownicy moi waláć śię będą *BudBib Ier* 20/11 (25); *BiałKaz* Dv (2); Ieśt lepak obyczáy (v) vas/ ábym wam iednego odpuźczáł w Páśchę chcećieli przeto puźczę wam Krolá Iudfkie⁹⁰? *BudNT Ioann* 18/39 (23); Zakon ieśt fłowo Boże: przeto zakon ná wieki trwa. *CzechRozm* 84v (41); *PaprPan* Mv (5); *KarnNap* B3v (2); *ModrzBaz* 51v (4); *SkarJedn* 10 (8); choroby w które wpada [*koleryk*]/ nagle á zrázu pálic á gorzeć fye z nim zdádzá: przeto y świerzby álbo zalkórné rzeczy/ thym fye niebefpiecznieyźé w niém pokázuią. *Oczko* 34 (11); pan to dobrotliwy/ Pan fzczerý: przeto gośćiniéc prawdziwy Vkaże grześńnym *KochPs* 34 (14); *SkarŻyw* 35 (10); *MWilkHist* Bv; Vítawicznie śię śtárał by iego Wnukowie/ Mogli záżyć oyczyżny Litewfkiey fpokoynie/ Przeto ich fpráwy wżytki prośtował ku woynie. *StryjKron* 250 (14); *CzechEp* 137 (4); *KochFr* 111; *KochDz* 104 (2); *KochPhaen* 15; Nie mam mężá domá/ przeto mi śię nie godźi śamey [*dać datku*] *WerGośc* 218; *BielSen* 14; *BielSenJoach* 2; *BielSjem* 5; *KochPieś* 51; *KochSob* 69; *KochPam* 80 (2); Ieśt téż tu z Polłki Kśiędzów nabożnych niemáło/ Przeto chceć/ áby fye im co po mnie dośtáło *PudlFr* 78; *ArtKanc* D11 (5); *BielRozm* 8 (8); *GórnRozm* A4 (7); Pan nałz [*lege: nas*] po tym fráfunku/ vćielzył rádośnie/ Przeto drudzy zágraycie w fwe lutnie vćieśnie. *KmitaPsal* A5; *ZawJeft* 34; *ActReg* 7 (5); *GórnTroas* 22 (3); Zniśczálem iuż/ przeto/ duźe nie znam fwoiey *GrabowSet* Bv; Snam ćię opuśćił/ przetom człek zelżony? Odśtąpiłem ćię/ wiecem w proch rzucony? *GrabowSet* R (24); *KochFrag* 40; *LatHar* 414; *KolakCath* B (3); ktorzy [*pustelnicy*] bogomyślny á furowy żywot wiodá ná puźczy/ przykłádem Ianá ś. ktorego przeto święći Doktorowie zowiá kśiężćiem álbo principálem Mnichow y puśtelnikow. *WujNT* 11 (20); *WysKaz* 6 (4); *JanNKarOrz* F3 (3); *SarnStat* *4 (15); A tyś nie Sálomoná/ Bogá vrodziłá: Przetós tákiey zapłáty pewnie godná bylá. *SiebRozmyśl* K4v (2); *GrabPospR* L3; *KlonKr* B3v (2); *VotSzl* C4 (2); Cofź? mniemałz że Lwowfkim, Albo przeto Sámborfkim śtárośtą zośtániełz, Kiedy czćić, y kupowáć páłamany będąiełz? *CiekPotr* 55 (3); *CzahTr* F2 (5); *GosłCast* 69; *PaxLiz* B4; *KlonFlis* E (2); *SapEpit* D2 (2); *KlonWor* 13 (6); to Polłki śtroj/ tyś

też Polka páni/ Przeto táki cudzy ftroy niechci będzie tani. *ZbylPrzyg* B2 (5); *SzarzRyt* A3v (3); [*ZapWpolActCon* 1545 12/302].

Połączenia: »a (więc, wszakże) przeto (też, i)« = *et Vulg, PolAnt; igitur HistAl; cur, idcirco, -que, (et) ideo Vulg; ergo Modrz; namque igitur PolAnt; sed JanStat (357): BierEz Q3; Zgrześfylem wydawłfy ij zdradziwłfy krew niewinną/ a przeto wezmiecie zafie wałfe pieniądze OpecŻyw* 118 (19); *ForCnR Cv; PatKaz I* 8 (6); łplodu zyuota twego bądźye uefele wżemu łzwyatu A przeto powftany y ydzy ku złotey ulyczcze tam potkałz yoachyma mąza twego *PatKaz II* 64 (31); *PatKaz III* 89 (15); *HistJóz* B2 (3); *TarDuch* D5v; Borag s fwoiey vrodzoney włołności łercze połila/ á przeto też wodka boragowa iełt łerdeczna/ y na inych wiele niemoczi pomoczna *FalZioł I* 17d; BAran iełt wodz trzody owiecz/ á przetho natura iemu moc dała nad inłze Owcz *FalZioł IV* 2c (68); *BielŻyw nlb* 12 (5); *GlabGad* B (3); Tuus łum ego łaluum me fac: quoniam iuftificationes tuas exquisiui. Iamci twoy miły panie á przetho raczy mie zbawić/ bomci fie ia badał o łprawiedliwołciach twoich. *WróbŻołt* 118/94 (14); *LibLeg* 6/156v; IAm iłcie dołtátecznie v wierzył [!] á przetom bełpiecznie mowł y w wciłkoch moich á wnaWięzłłey rołpáczy wyłtępkow moich *RejPs* 171v (4); *SeklKat* C4v; *HistAl* F5 (2); *KromRozm III* G6; *GliczKsiąż* L7v (2); *KrowObr* 209v; mowł Pan do Iozue [...] Moizełz łługá moy vmárł: á przeto włtań á przepraw fie przez ten Iordan/ ty á włłfyłtek lud łtobą *Leop Ios* 1/2 (7); bo nam mowá Polka przyrodzona iełt/ á Niemcom náłzá mowá nábyta/ vczá łye iey/ Bo od mátek iey nieumieią/ á przeto też oni źle po Polku mowią. *OrzList* i2 (2); *BibRadz* *6v (2); *OrzRozm* O2; *BielKron* 75v (2); *GrzegRóżn* D (4); *KwiatKsiąż* C2 (4); Mola Asinaria, Osłowy młyn/ w którym osłowie robią/ my nie mamy osłow/ á przeto konny/ álbo/ wołowy młyn zowiey. *Mącz* 17d (5); *OrzQuin* F2 (2); Ale náłzych czáłow zbytki łye rozmożyły: żadna rzecz przed náłzym żárłoctwem łye niewyłsiedzi/ á przeto też rzadkiemu lekarze pomagáią *SienLek* 18 (20); á to było moje przedłięwzięcie: á przeto/ nie zda mi fie ábym miał głębiey w tho wkracząc. *GórnDworz* L18 (15); á ták z bolełciámi okrutnemi/ łoże [*tj. łożysko*] fie w niey záołrocił/ á przeto niemogłá porodzić dziecięciá bárzo długo. *HistRzym* 15v (10); *RejPos* 100v (4); *BiałKat* 63v (3); *KuczbKat* 100; Zakon nas vłpráwiedliwić niemogł: Sam Pan Chriłtus nas vłpráwiedliwił: á więc przeto ci ktorzy iuz vłpráwiedliwieni łą/ zakonu wypełnić niemogą? *WujJud* 77v (5); *RejPosRozpr* cv; A łkoro mieli (troche) odpoczynienia/ tedy zálię złołci broili przed tobą á przeto podawałes ie w ręce nieprzyaciłom ich *BudBib* 2.*Esdr* 9/28 (12); *BudNT Gal* 6/12[10]; Niemáłz tego w píłmie łwięty m rołkazania/ żebyłmy Chriłtułá Iezufa wzywáli/ á przeto go wzywáć nie mamy. *CzechRozm* 191 (8); *ModrzBaz* 21 (2); Toż mowiem o S. Pietrze/ kiedy/ ktorego dnia/ roku/ godziny do Rzymá przyłzedł/ chołciabj w łjm dołtátecznej pewnołci nie było/ á coż ná tym? á więc przeto mowić kto ma iź nigdj w Rzymie nie bjl? Głupi to vpor. *SkarJedn* 99 (4); *KochWr* 26; *GrabowSet* F3; Zonę m poiął/ á przeto nie mogę przyłć. *WujNT Luc* 14/20; *SarnStat* 261 (2); *PaxLiz* E4; *KlonWor* 4 (2); [*ZapWpolActCon* 1540 9/197]. *Cf pozostałe połączenia.*

»(a)bowi(e)m (a. abociem) ... (a, i) przeto (tedy, też)« = *enim ... et a. ergo a. igitur Vulg* (44): Abowiem czáfu picia duch nie moze z gardła wychodzić, przeto fie gwałtem wzgorę ciágnie á przez oczí wychadzaiąc wilgoć z łobą tam wyciąga. *GlabGad* B5v; Quoniam rex omnis terrae deus: pfallite łapienter. Abociem on iełt krol włzytkiego łwiatha pan bog á przeto łpiewaycie. *WróbŻołt* 46/8; Abowiem on też włłytkę nádzieię łwoię połožyl wtobie/ á przeto też dobrotliwołć twa nigdy

mu niwczem vpálc niedopuľci. *RejPs* 30 (6); *KromRozm II* t2; Abowiem gdy bękarći nie máia oycá pewnego/ y tákiego iákiego by łye godźiło mieć/ przeto theż krewnych po oycu niemáia. *GroicPorz* ff (3); Abowiem niemożelz tego nigdziey vkázác s piľmá łwiętego/ [...] Przeto tedy ći walzy záklinátze/ nic inľzego niętzynia/ iedno imię Boľkie nádaremne bierzą *KrowObr* 121v (5); *Leop Ier* 16/13 (2); Rzekł im [*Żydom*] krol/ proźnuiecie bowiem/ przeto wołacie: Poydzyem ná puľczzą będzyem ofiárowác Bogu náľzemu *BielKron* 29 (10); *KwiatKsiąż* B3v; Ab illis nomina dierum vulgus Ethnico more vocat, Bowiem ye pogánľstwo zá bogi chwaliło/ á przeto káždemu łwóy dzień z ofobná przipiľáli *Mącz* 302d; ábowiem ma wieprzowe mięło y wonia y łmákiem nieiáką wľafność ku ćiaľu człowieczemu: á przeto tuczność ktora s niego bywa/ ielť klijowáta/ á nieľatwie niľzczeie. *SienLek* 6 (3); *GórnDworz* Gg6v; *BiałKat* 161; *WujJud* 100 (2); *RejPosRozpr* cv; *CzechRozm* 119v; Abowiem mąż ielť głowá żony łwey/ y pierwey łtworzony/ nie dla żony/ ále żoná dla niego. Przeto żoná/ gdy łię przytráfi [...] iáki fráľunek/ tedy ma mężá poćielzác *WerKaz* 289; *GórnRozm* N2v; *Phil* G2; ábowiem wľyżcy wy/ ielťeście łynowie łwiátoľci/ y łynowie dnia: nie ielťelmy nocy áni ćiemnoľci. Przeto tedy nie łpimy iáko y inľzy: ále czuymy y báđźmy trzeźwimi. *WujNT* 1.*Thess* 5/6.

»(a, i, wszakże) aby (*a. by, a. iż(e)by, a. żeby*) (tedy) ... przeto (też, i)« = *ut ... propterea Vulg* (23): aby tedy człowiek był ku wľzelkiemu ruchaniu pędźy y na łwe łprawy godnieyľzy przeto iemu nathura członki dała takowe. *GlabGad* D2; *GroicPorz* i4; A iżeby Pan Kryľthus tákowá wiáre tym więcey vtwierdził y vmocnił w nas: przeto teľz łwiátoľci ku tey Ewánieliey przydał. [...] A iżby łię żadny łtego niewymawiał przeto teľz do tych łwiátoľci żadnych koľztownych y łwietnych przyprawek/ [...] nieprzydał *KrowObr* 46 (7); *Leop Ioann* 1/31; ále áby nierzekł nieprzyaciel iż dla niego puľczzon/ przeto zá Cefárzem dobrowolnie ieździł. *BielKron* 236v; Aby thedy Trzey Bogowie nie byli/ to ielť/ Ieden Bog Oćiec/ Ieden Syn Boży/ y Ieden Duch S. Przeto náleźli Iednego Bogá łľtność *GrzegRóżn* Fv; *OrzQuin* F4; *RejAp* 125v; *RejPos* 209v; Lecź bych miał pod tym czáľem wolnieyľze łumnienie/ Przetom teraz vczynił tho poľtánowanie. *HistLan* E3; *KuczbKat* 325; *CzechRozm* 76 (2); A Iżby woyny wieść nigdy niebyła potrzebá/ przeto pokoy naywięcey ile moźe być/ ze wľyżtkiemi ludźmi poľtronnemi ma być záchowan [*Quae tamen ... pax ... colenda est*] *ModrzBaz* 102v (3); y áby żadného czáľu przez nas y potómki náľzé w czym nie były náruľzone [ustawy]/ y w niwecz obróconé: przeto ták ninieyľzé vľtawy náľzé [...] iáko dawnieyľzé wľyżtkie [...] pozwalamy [...] áby ná wieki były waźné. *SarnStat* 938.

»acz(kolwiek) [= *ponieważ*] ... (a) przeto« (4); *KwiatKsiąż* O3; Acź poprawdzie wiele ielť rzeczy/ ktore ták ná pirwľzym poźrzeniu/ zdádzą łie dobre/ á łą złe: drugie záľię/ zdádzą łie złe/ á łą dobre. A przeto bywáia te czáľy/ kiedy dla páná łwego nietylko iednę ofobę/ ále wiele tyľięczy zábić przyľtoi *GórnDworz* L3v (2); ácz Kolumellá wód in Septembre nabářiéy doľwiadcza/ [...] przeto náľz chory nie źle łye zrzáđzi/ ielťi ich przez Wioľnę tylko záżywác będźie *Oczko* 29v.

»bo(ć) ... (a, i) przeto (też, i, tedy, oto)« = *quia ... idcirco Vulg, PolAnt; enim ... ergo Vulg, Modrz; enim ... igitur a. propter quod, namque ... idcirco Vulg; et ... idcirco, et enim ... propter hoc, quia ... etiam a. -que PolAnt; enim ... itaque, quidem ... quodcirca Modrz* (50); bos ty wľľytki łwięte przewyľľyła/ przeto máľs bytz nadewľľytki blogoľlawiona. *OpecŻyw* 184; Quia ipľe deus meus et łaluator meus: adiutor meus: non emigrabo. Boć on ielť pan bog moy y zbawiciel moy/ á przeto od iego poddania

nie odftąpię. *WróbŻoIt* 61/7 (5); Bo Pan Bog ná niebie/ á ty ná ziemi/ przetho [*enim ... idcirco*] niech będą łkromne łłowá thwoie. *Leop Eccle* 5/1 (4); *OrzRozm* I4v; bo Turcy drogo łpiżę płáćili przeto im z dáleká łzłá. *BielKron* 250v (2); *GrzegRóżn* L3; *RejPos* 76; *BiałKat* 316; Bo częfto łie łynowie zbytnią oycow łwych łátwością y dobrocią płuia: Przeto od tey nıkczemney piełzczoty niech łe Pleban odftrafza onym Heli Káplaná wiekiego przykłádem *KuczbKat* 310; Boć náłzá łtárożytna náuka dofyć iuz łełt vtwardzoná y podził dzień cudámi rozmáitemi/ przeto łch iuz nie potrzebuie. *WujJud* 134 (2); Bo łowo Hywreyłkie Arłá/ także Greckie Akrowłftia/ y Łáćinłkie praeputum/ nie od rzázánia łmie łmáia/ przeto y náłze ma łie łtymologią/ z ktorymkolwiek łęzykiem z tych trzech zgádzáć. *BudBib* b4 (6); *BudNT przedm* a5v (2); Bo ná wyobráżenie Boże łełt człówek vczynion: á przeto [*Quoniam ... ideo*]/ kto krew ludzká przeleie/ tego też krew mułi być przelaná. *ModrzBaz* 80 (5); *SkarJedn* 247; *SkarŻyw* 71 (2); *StryjKron* 250; *KochPhaen* 22; Iegoż wzyway, nie chćiey łnic wáptić/ boć on gotow włzyłtki łam zbáwić/ przeto łnas raczył odkupić. *ArtKanc* L12; *BielRozm* 18; Czechowie bráćia wáłzy/ báczniey łobie w tey mierzę [!] połtępuia: bo tám nık łobie pozwu łniepłłze/ y przeto łtroná łkázic go też nie może. *GórnRozm* F3 (2); *WujNT Rom* 14/8 (2); Bo to łiełt bogáty kontrákt, przeto go Ryczártem zowá *SarnStat* 1273 (3); Bom był włádl bárzo z pętká ná koniá bılłrego/ Nie tráfiwłzy łmunłtuku náł powłściágliwego. Przeto łie porwał z łmieyłcá bárzo łharko ze łmná *CzahTr* C3v (2); *SapEpit ktv*; Bo Plinius Kukołki/ łáłtrzębiego łrodu Być powłeda: przeto też nie rády łmrá łłodu. *KlonWor* 61.

»(a, ale, bowiem) gdy(ż) (tedy) ... (a, i) przeto (też, i)« = *cum igitur ... ubique Modrz; cum ... cum JanStat* (43); *PatKaz I* 4v (2); Czemu łkotki, płi, albo łwilci łnie łak łwłeczá oćzymá łwednie łiako w łnoci. (–) Bowiem łgdyż łwłatłość włęłtłza, łmłneyłzá łzácłmá przeto łonego łwłeczenia z łoczu łtłch łzwłerząłł łochodzącego łwednie łnie włácl *GlabGad* B6v; łgdyż łziemia łełt czárna przeto też y łto czo z łłamey łziemie łochodzi łmułi czárne być. *GlabGad* F (15); *WróbŻoIt* K7v; A łgdiżem łynaczei łniemoğł w.k.m. [...] łciężkołci łmołch/ [...] łokazáć/ przetom łtv włtych łmalych łxiáżkách łwiare łmoię łkrotko łopłłł *SeklWyzn* 4v; *GliczKsiáż* C7; *GroicPorz* n2 (2); *KrowObr* 212; Ten [*Kaligula*] ze łtrzemł łiołftóri łniewłtydlıwł łie w łvčzynkách łprzyrodzonych łłpráwował/ [...] łGdy łto łiego łábá łobiáwłłá łSenatom/ przeto łodełłá był łty łiołftory łprecz. *BielKron* 141; *GrzegRóżn* A2; A łgdyż łto łczynłłz/ łnłłczáć łMáiełłat łKrólá łPolłkięgo/ [...] łPrzeto łłpráwłedłıwłym łłádem łKrólęwłłkim/ łodnięć ná łłobie łmalz łte łwinę y łte łkázł *OrzQuin* Aa3 (2); łGdyż łtedy łten łtho łkáłł łmiędy łLineámi łe.d. y łd.c. łełt łprołty/ á łten łco łełt łmiędy łd. a. y ła. b. łteż łełt łprołty/ przeto łthy łdwá łkáłly łłá łrówné. *GrzepGeom* Gv; A łgdyłz łżáclá łprzyczłná łbyłá łtwęgo łwybáwłenia/ przeto łmi łie włdłzi łizebył łiey łniemłłá łpoyłmowáć. *HistRzym* 5v (2); *RejPos* 225; *WujJud* 157; *BiałKaz* F2v; *ModrzBaz* 24; łGDyż łnie łiedno łWoiewóclłztwu/ łle włzyłtkıeý łziemi/ łłłá ná łtym łnależy/ áby łpánowie łWoiewodowie w łłwoim łWoiewóclłztwie łrefıdowáli/ przeto ł*posseřsionati* łbyclł łmáia/ łkázdy w łłwym łWoiewóclłztwie. *SarnStat* 866 (6); *SiebRozmyłł* E4; łGdyż łia łnıgdy ná łniebie łni ná łziemi łtobie/ łNie łwierzę łbyć łrównęgo przeto łcię łdził łłobie. [!] łBıre łzá łpomocłniká á łpráwłe łpewnego *CzahTr* C3; *PaxLiz* D2.

»i przeto (też)« = *et PolAnt* (87); *FalZioł* IV 42b; *Diar* 54; *DiarDop* 112; A łzáwłzdym łya łty złę łludzi łmyłł w łzłym łmłnimányu/ łY łprzetom łłie łpilnye łkochał w łtwoim łprzykázányu *LubPs* bb4v; łkrol łMaurycyáńłki/ łchłá łiá [*Dydonę*] łmieć łzá łmalżonkę nácl łiey łwólá łprzedzycłki/ y łprzeto łwoynę

KártáGINEŃFKIM obywatelom włożył. *BielKron* 75v (2); *OrzQuin* V3v; á onemu o kim zle mowi [ten, kto lży]/ więtlzszego nieprzyiacielá rozumieią/ y przeto póspolicie tákoweY powieści nikt nie wierzy *GórnDworz* Dd7 (2); Bogá Oycem zowie pímo: częścią dla tego: iż iest początkiem álbo łtworzyćielem wżyltkiego/ y przeto go zowie Oycem światłości *BialKat* a4 marg (10); Y my to wiemy/ y przeto lie prawdy od nich nie dowiáduiemy *WujJud* 205; *BudBib Ier* 10/19; Tęc vphność [w Panie Jezusie] Apoštołowie wżylscy mieli/ kiedy w przenáfládowniu łwym więcey łucháli Pána Chrytułá/ ániłz ludzi/ y przeto zwyciężyli Krolełtwá/ y mocárłtwá wżyltky. *BialKaz* G2v (7); *CzechRozm* 63v; Záprawdę Miłościwi/ sławni/ y Wielmożni Pánowie/ bárzoście leniwi/ á to z wielkiem póspolitem złem/ y przetoście [itaque] ciężkiego karánia godni. *ModrzBaz* 31; Potym w kilkanaście lat Pyrrhus Konftántynopolłki Pátryarchá łtał łię Heretykiem Mákárego Antyochenłkiego náfláduiąc: y przeto był z łtolice teY wyrzucony. *SkarJedn* 140 (10); Wielkim głośnym był dzwonem y trąbą náuki Bożey: ktorá ludzie z vlt iego nigdy łię vgásić á náłycić nie mogli/ y przeto go ták Złotoułtym názwáli. *SkarŻyw* 86 (12); *NiemObr* 101; *GórnRozm* G4; Kápluny ty vmieć tłułto karmić/ y mieć ich dołtátek/ wedle condicyey. A im náciáfniey siedzi/ tym narychley vtyie. y przeto drudzy ładzáiá w gárnce/ dnem wybitym mu głowę do iedzenia wytknáwłzy. *GostGosp* 128; *Phil* B; Profellia tá Poeticka omnibus mundi aetatibus haud vulgare imo diuinum quippiam byłá rozumiana/ y przeto też ludzie wielkie y znáczne ná łwiećie *tanquam Semideos* iákie *Patronos et admiratores* fui miewála. *RybGęłli* A2v; Corki Philippowe były Pánu Bogu oddáne/ y przeto dar prorocłtwá miály. *WujNT* Aaaaaa3v (6); *WysKaz* 11; Ci ludzie z rozumem łwoim do táiemnic Bożych idá/ y przeto łlepemi y głupiemi zoltáią. *SkarKaz* 205a (8); Nie pílywałci Skárbek łam nigdy, y przeto Syná ktorYby vmiał píłác radby był miał. *CiekPotr* 61; *CzahTr* G2; *SkarKazSej* 707a [2 r.]; *ZbylPrzyg* A2v. *Cf pozostałe połączenia.*

»przeto i« = *ideo et a. -que PolAnt* (62): a criłtus byl myedzy łyny ludzkymy naczdnyeyłzy przeto y czyalo panny bylo czudne *PatKaz III* 118; Ale gdi v inłzich źwierząt głowa iest podługowata, przeto y iey członki nie łą okrągłe *GlabGad* B8v (3); Solat miałto Tatarzy zowá Chrim, przeto y [et] Carza Przekopłkiego Chrimłkim zowá *MiechGlab* 71; Kryłtus powiedział Duch ciála y kości niema/ nieprzydał krwi/ przeto y my nieprzydawaymy/ tzego on nieprzydał *KrowObr* 200; żaden przeciw im ná przywitánie niewyiechał/ iedno Krol Ormiánłki: przeto y dziś łpokoiem mieszka s Thátáry *BielKron* 438v (5); *BialKat* 151; ofiárá P. Chriłtułowá iest załługá y wypłácenim zá grzechy wżyltkiego łwiátá: przeto y Młza ktorá nie iest inłza od oney ofiáry/ załługá iest *WujJud* 230 (2); *BudNT Luc* 1/31[35] (2); To co vltawa wieczną rzeczą nie iest, przeto y zakon iż vltáł wieczny nie iest. *CzechRozm* 84 marg (3); *SkarŻyw* 80; *CzechEp* 151; *ActReg* 77; *GrabowSet* Qv; Atác iest płaca dobrych. przeto y ia wolę Życ rádniey z cnotliwymy, ániłzi ze złymi. *CiekPotr* 18. *Cf pozostałe połączenia.*

»(abowiem, bo, przeto, też, nie) iż(e) (a. że, a. żeby) (też, tedy) ... (a, tedy, i, nie) przeto (i, też, tedy); iż ... przeto ... też« = *enim ... propter hoc, quia ... idcirco, pro eo ... idcirco Vulg; (et) quoniam ... ideo (et), quam ... et Modrz; quodam ... itaque, tamen quia ... unde JanStat; et quia ... ideo JanPrzyw* (626;5); *BierEz* C2 (2); Ale ijże panna Mariá byla mánzolká/ wdowá/ ij panná/ przeto łlułłnie tę koronę łobie załlužyla. *OpecŻyw* 188 (2); *PatKaz II* 59 (2); *PatKaz III* 110; *KlerPow* 3; Ale iż oczy łą rzecz łubtilna á gładka iako y paznochti, przeto też tam żółtá krałę narichley znać. *GlabGad* E6v

(58); Ale iż była wielka pracza każdego z ołobna krzcić, przeto kazał krol [*et quoniam labor erat ... mandante rege multitudo*] lud wżyttek na gromady rozdzielić, tak aby każda mogła być fwięconą wodą pokropiona. *MiechGlab* 87 (4); Quam tacui inueterauerunt olffa mea: dum clamarem tota die. Ale iżem milczał przeto żłtarzały fie we mnie wżytki fiły moie. *WróbŻołt* 31/3 (5); *LibLeg* 11/56v; *RejPs* 99v (2); *ZapMaz II G* 61/159–160v; *KromRozm III* 12; A iż w każdej Rzeczypospolitej więcej się rodzi ludzi swowolnych, niż spokojnych a sprawiedliwych, przeto prawa są postanowione, aby co swowolni byli przez nie hamowani *Diar* 66 (3); *BielKom* D5; *GliczKsiąż* F5v (2); Ale to Pána Kryftułowe kápłánfwo/ iż wieczne ieft/ przeto też y kościół fwięty wieczny ieft. *LubPs* Z3v (16); A iż tego Tytułu PAPA w piśmie fwiętym niemálfz/ przeto też ty wżyftki rzetzy ná Papieżá nic nienależá/ o których tu fwięty Páweł piŕze. *KrowObr* 7v; A iż ták ieft/ przeto tedy naprzod vkażę/ iáko ty rzetzone Kápłany fwoie fwięćicie *KrowObr* 119 (39); *Leop Sap* 4/14 (4); *RejZwierz* A2; *BibRadz Ez* 21/29 (2); *OrzRozm Q3* (2); Noe vmiłował fyna Chámá/ ále iż pośmiech z oycá vdzyáłał nie zákrył go/ przeto Pan Bog s potomftwá iego zwirzchność odiał *BielKron* 10; iżeś ty pogánin/ przetoś niegodzien z Krześciány iadać. *BielKron* 322 (73); *GrzegRóżn C* (6); *KwiatKsiąż* G4; *OrzQuin* D3v (9); *SarnUzn* B (2); Ale iż ná zawięzowani rány/ wiele zależy: Przeto naylepiey chuftá lniána/ tákó fzyroká/ iżby obá brzegi rány záltąpiá *SienLek* 146v (5); *RejAp* 174v (3); iż możelz Dworzániná ku więtfzey dofkonołóci przywieść/ niżli go ci pánowie przywiedli: á przeto rácz w.m. to wżytko powiedzieć/ co maŕz w tey mierze ná fwym vmyfle *GórnDworz* Dd5v (18); Tá *Linea*, że ieft potrzebna do wielu tych tu rzeczy/ przeto tu nápiŕzē náukę/ iáko może być vczynioná. *GrzepGeom* C4 (4); Iż famiż paŕterze ftárli á podeptáli winniczę moię/ [...] A przeto wpuŕzczę miedzy nie miecz gniewu fwoiego. *RejPos* 60v (11); *RejPosWiecz*³ 96v [2 r.] (3); *BiałKat* 53v; *GrzegŚm* 6 (2); *KuczbKat* 55; A iż thy wirfzyki fá od proŕtego Polaká nápiŕáne/ przeto mi fie też zdáło/ áby pod rozładek [!] W.W. były podrzucone *RejZwierc* 240 (6); *BielSpr* cv (4); *WujJud* 45 (4); *WujJudConf* 185v (3); *BudBib* b3v (6); *BiałKaz* E4v (2); *BudNT przedm* b3 (12); *StryjWjaz* A2; bes ktorego Tálmudu iż długo przed tym ich [Żydów] Przodkowie byli/ przeto też nie ták bárzo błádzili. *CzechRozm* 69v; Ktorá rzecz żeby długo teraz mnie przed tobá porządkiem fwym powiedáć/ przeto cię fámeo do przeczytánia tego tám mieyfcá odfyálam *CzechRozm* 202 (140); Ale iż podobno ci ktorzi ták wotuiá/ w nienawiści v niektórych bywáią/ przeto y [*Verum quia ... ideo*] w včćiwości ich niemáią/ y wotámi ich gárdzą. *ModrzBaz* 28v; Džiŕieyfzych czáłow/ želmy y rzeczy y rozłádku o rzeczách niemáło potráćili/ przeto [*quia amisimus ... captamus*] nikczemniuchnie láfkáwánia y miłóŕciwánia łápamy *ModrzBaz* 59v (42); *SkarJedn* 67 (3); *Oczko* 2 (4); iżem zgrzeŕzył/ przeto ieftem wyrzucon. *SkarŻyw* 184 (6); *StryjKron* 120 (4); Ale iżem nie vmyŕlił y o tym teraz piŕáć: przeto y to opuŕzczám. *CzechEp* 80 (17); *CzechEpPORz* **4; *NiemObr* 12 (2); *WerGoŕc* 219 (2); A iż w tym domu Cnoty gniazdo vpátrzonó/ Przeto zacnym Kłeynotem [!] dom ten obdárzonó. *WisznTr* 2 (2); *GórnRozm* A (11); *KochWr* 31; *ActReg* 43 (7); *GostGosp* 166; *GórnTroas* 4 (2); *LatHar* 111 (3); Boŕtwo iŕz gwoli łobie ten ŕwiát poŕtáwiło/ Przeto tefz pod fwe zdánie wżyftko położyło. *KołakCath* B4 (4); *KołakSzczęŕl* C3v; Którym obyczáiem iż fie Pogáni vkorzyli/ przeto miłóŕdzia doŕtąpili *WujNT* 520 (11); *JanNKarGórn* H2; IZ wiele liŕtów y Przywileiów znáyduie fie częŕŕciá w wżywánii niebędácych/ częŕŕciá téz niepewnych: przeto Státutá Naiálfnieyŕŕzego Pána Królá Olbráchtá odnawiamy *SarnStat* 842 (37); *SiebRozmyŕl* E3 (3);

GrabPospR K2v; *PowodPr* 15; *SkarKaz* 118a; *VotSzl* B2v (3); *CiekPotr* 79; *CzahTr* A4v (2); *KlonWor* 39; [*ZapWpolKość* 1547 9/41].

»(a, bo) iż (a. że) ... (ale) nie (już) przeto« (3): *GórnDworz* Eev; *WujJud* 114v; Ciąło náfze iefł iáko ósieł á dułzá rozumna iáko Pán iego. á iłz ósieł ten/ ma wrodzone łwe nieczyłtości: nieprzeto dułza ktora ná niezezwała/ odstąpić ma duchownych łwoich obrokow. *SkarŻyw* 471.

»jako ... przeto (i)« (2): Bowiem niewiałta iako nigdy niemo może [*lege*: nie może] być tak moczna iako otrok, przeto nigdy tak wiele złá być albo załkodzić nie może *GlabGad* Mv; *GrzegRóżn* C3.

»(bo, wszakże, iż) ponieważ (też, tedy) ... (a) przeto (też, oto)« = *quia ... et a. idcirco, pro ... idcirco PolAnt; cum autem ... ideo, quoniam autem ... ideo Modrz* (57): Ktore pożytki ponieważ łwe przes cudzołstwo porá/ á wiele złego s cudzołstwá płynie/ Przetho Pan Bog w Stárym Zakonie cudzołżniki y cudzołżnice łmierćią kárác rołkazał *GroicPorz* kk3v; *SienLek* Vuu4; *KwiatKsiqż* N3v; A ten Klin/ ponieważ połowicę ma Figury *Romboides*, przeto téż puł thego ma co Kwádrat. *GrzepGeom* H2v; *WujJud* 174 (2); *WujJudConf* 188; Ták mowi Adonai Iehowá/ ponieważ rzekł Moáw/ y Sehir/ oto iáko włzytcy narodowie iefł dom Iehudy. Przeto oto ia otwarzam bok Moáwow od miałt/ [...] zacną ziemię Beth-iefłzymotá/ y Báháł-mehoná/ áż do Kiriátháimá. *BudBib* Ez 25/9 (9); Ponieważ przezeń [*przez Jezusa*] mamy przyłtęp oboi w iednym duchu ku oycu. A przeto iuż nie iefłeście obcy/ y przychodnie/ áleście łásiedzi łwiętych/ y domownicy Boży. *BudNT* Eph 2/19; ponieważ w tey mierze Piłárze łłowá Bożego włtáli/ áż łie trzeba z pogáńłkich Hiłtorykow pewności lat tych doliczác/ przeto łie ia tu rzeczą tą zábáwiác niechcę *CzechRozm* 170 (3); A ponieważ nieták wiele ludzie włtáwam bywáią połufłzni/ iáko przyłkádem do rzeczy zacnych bywáią pobudzeni: przeto ná zwirchnego Pána należy/ takim się pokázowác w rzádniu żywotá łwego/ iákimi by chciał mieć łobie poddáne. *ModrzBaz* 23; Lecż ponieważ krolewłka władza ma się podpierác wiela ludzi ołobliwą cnotą y mądrołścią/ przeto zdála się być łłufłzna rzecz [*Sed cum regia ... aequum visum est*]/ áby iá ieden ná łobie niołł/ ktoryby włzytkiemi rzádził. *ModrzBaz* 24v (29); *ModrzBazBud* ¶5 (2); [*słowa księdza Powodowskiego*] toby w łobie miały: iż ponieważ Antychriłł nie ma przyłć áż práwie przed łkończeniem łwiátá: á te^go łkończenia iefłczce nie máłz: przeto też iefłczce nie máłz Antychriłłá *CzechEp* 349; *GórnRozm* E4v; *WujNT* przedm 17; POnieważ młyny náfze przy Poznánium/ [...] *ad ruinam* przyłzły. Przeto té młyny wysłzý miánowané [...] miałtu náfzemu Poznánium/ [...] incorporuiemy. *SarnStat* 975; *PaxLiz* B2v.»przeto tedy« (7): Nie wiecie iż ánioly łádzić będziemy: nierzkác rzeczy doczełne: Przeto tedy [*igitur*] maćieli łády o rzeczy doczełne/ wyładzćielz te ná łáđ/ ktorzy łá podleyłzy w kołściele. *WujNT* 1.*Cor* 6/4. Cf *pozostałe połączenia*.

»przeto (...) też (i)« = *ideo HistAl; ideo eodem, quidem Modrz; propter Vulg* (262): Ale panna Maria iefł náfwięłłá/ ij nad włlytki dołtoynieyłłá/ przeto teěž ij łmiertz iey má bytz nádrożłłá *OpecŻyw* 180v; Koza lepiej widzi w noczy niżli we dnie/ przetho łie iey też oczy łwieczą *FalZioł* IV 5d; Tłufłthoć Lwowa miedzy inłzem nagoręłłza iefł/ przeto też bołącłki twarde odmiękcza j otwiera *FalZioł* IV 11b (16); *BielŻywGlab* nłb 14; Zafię przyczyna prołłtich włołow iefł wilkoć dymna á ciężka, ktora włołi ku dołu łkłania, przeto też niewiałty połpolicie prołłte włołi miewaią dla zbyłtku zimney wilgotnołci. *GlabGad* A8v; Tim łie też obyczáyem maią grufłki przeto ie też napołład iedzą mądri [!] ludzie. *GlabGad* K8 (18); *MiechGlab* 53; Tych pokármow nie pożywamy ktorzych

wy/ bo nam łam [lege: są] niegodne/ nic v nas brzuchow nie mnoży/ przeto też iestelmy krom wrzodow [Ideo absque morbo sumus] HistAl I5v; Iaćiem nieiełt Bogini/ przeto też vmnie nitze⁸⁰ niezukaycie KrowObr 154 (12); Polká krolá łwego bogátego niechce mieć pieniędzmi/ ále ludźmi: przeto też oná iemu dochody náznaczyła ku wychowaniu tylko iego/ á nie ku woynie OrzRozm N2v (5); náten Syem do Rátyzbony iákom miánował/ żadny łwą głową nieprzyiáchał z Senatu/ tylko połty z wymowkami połłali/ przeto też nic zniego niebyło. BielKron 204v (11); GrzegRóżn D4v; OrzQuin B4 (2); GórnDworz P7v; GrzepGeom E4; BiałKat 13v; GrzegŚm 20; Przyday łowo Boże do Elementu/ álbo do Máteryey/ y słtanie łe Sákrámentem: przeto też łłowá poświáćania Sákrámentow formą zową. WujJud 162v (8); RejPosRozpr c2v (2); BudBib cv (4); Rádłzyby iuz łmierci był/ gdyby to mogło być/ Przeto też iuz y Bogá/ począł o nię prośić. HistHel C3; BudNT Hh8v; Tá vřtává iuz vřtála/ łkoro ziemię vtráćili łynowie Izráelowi/ y przed tym częłto zániechawána była/ przeto thez dla tego nie wieczną była ále docześną CzechRozm 86 (15); PaprPan Ff2v; Niektorzi zacność łwą okázuią bogáctwy/ y dołtátkiem wřzytkie⁸⁰: Przeto też y sług wiele chowáią/ y łtoł hoynie przypráwuią ModrzBaz 56 (2); Oczko 18v (2); PAnie/ zá twoią zázwdy pomocą Król bije Nieprzyiácielá łwego: przeto też vřije Niesmiertelnéy rádości KochPs 29 (4); Pijá [naszy]/ huczą/ wołáią/ ogień wielki gore: Przeto też w Woysku náłzym łą rády niełpore. BielSjem 26; ArtKanc O14v; GórnRozm N2; Vwierzyłem/ przetožem mowił: y my wierzymy/ przeto też mowimy WujNT 2.Cor 4/13; SiebRozmyśl I; SkarKaz 519a. Cf pozostałe połączenia.

»też przeto« (3): PatKaz I 13; PatKaz III 133v; Dármoć łye kochamy w tych Seymowych Sądziéłch/ z których nic nie odnošimy [...] (-) Y ia ćiem też przeto opuścił to Seymowé Práwo/ vczynilem Compromis z Sąsiádem łwym OrzQuin B4.

a. W zwiázku z imiesłowowym równowáznikiem zdania (8) : BielŻyw 125; Iż łłyłzac moy pan Krol Portugálłki o thwoim záchowaniu w Krześcijáńskiey wierze/ łzczego ošobliwą poćiechę ma/ przeto tego prágnął áby ćie náwiedził przez łwego połłá BielKron 453v (2); A widzac łzátan że nam nie mogł tey pewnošci zbáwienia/ ábo żywotá wiecznego wydrzeć/ ázby drzewiey ten pewny fundáment obálił/ przeto ták łię oto [lege: o to] pokušił. GrzegRóżn D4 (2); Ale przepátuiac to Prorok/ iż miály náłtác dziwne náuki/ dziwne wymyłły/ á dziwne rády ná łwiece okołó zbáwienia náłzego/ przeto nam to dzyecię opowieda być/ y namędrłze/ y náwięłzey rády. RejPos 16v; CzechRozm 77v.

Połączenie: »przeto i« (1): Turcy y Zydowie záprzáwłzy łię iednego onego Bogá łtworzyćielá niebá y ziemié/ kthorego nie chcą mieć Oycem Kryłtułowym/ przetho y Syná Božego Bogá z Bogá vrodzonego bluźnią. GrzegRóżn G4v.

2. Wprowadza człon zdania pojedynczego (10) :

Połączenia: »a przeto« (5): Oczy małe á okrągłe człowieka znamio(nu)ją mgłego, richłó wiernego, łrzedniego rozomu [!] y też bacžnošci, prołtego, á przeto nie łkąpego GlabGad N6v; KromRozm III C5v; Rubidus panis, Zlie vpieczony chłéb á przeto czerwony we wnątrž. Mącz 359a (2); PAttrže [...] iákiegoš Phárellá/ z ludźi nieznáiomych y niełtychánych napodłeyłzego/ ále w niecnotach dobrze znákomitego: á przeto wiáry y podpíłania godnego. WujJud 262.

»i przeto (i)« (2): Który przywilej/ na łamym prawie przyrodzonym fundowany/ y przeto y v łamych pogánów zwyczajny/ dobrzy Cefárze y Krolowie Chrzesćijańcy potwierdzili *WujNT* 72; *PowodPr* 31 marg.

»(a) iż ... przeto (też)« (2): Wednie łpác iż nieprzyrodzono/ przeto niezdrowo/ wyjąwszy by była potrzebá *SienLek* 11; A drugi zaś brzeg nazywáią Pláiki/ A iż iest miálki/ przeto też nie náiki [tj. *swojski*] *KlonFlis* F2.

»przeto też« (2): Co ácz v Filozofow iest rzeczą trudną/ chociaźci oni wiele rozumowi łwemu pozwaláią: ále w łłowie Bozym niełłuchaná áni znáiomá: przeto też niezbożną. *CzechEp* 247. Cf »a iż ... przeto (też)«.

3. *Wprowadza zdanie luźno nawiązujące do poprzedzającego kontekstu (często z zatarciem funkcji wynikowej); niekiedy rozpoczyna nowy akapit lub werset (1796) : March¹Wiet Av (2);* Bowiem ná on čás Krolowie/ Zádawali gadki łobie: Z krotchwile to działáli/ Iż ie łobie wykłádáli. [...] Przeto Ezop gdy to vmiał/ Iż gadki dobrze rozumiał: Y Krolá Babilońskiego/ Vczynił bárzo łławnego. *BierEz* F3; Ták łie máłpá vłzkodziłá/ Ize łie bárzo kwápiłá: Przeto łie trzeba rozmyłłác/ Máłey łzkody nie bárzo dbác. *BierEz* Q3v (3); od żydow wzięli pieniądze [łłuzebnicy]/ iłżby przeciw temu [łmartwychwstaniu] mowili. Przeto obiáwiám tobie krolowi/ aby żadny tobie práwdę wiedzácemu niełgál/ abys téż niemnimál mnie wierzytz klámłtwám żydowłkim *OpecŻywList* C2; *OpecŻywPrzedm* C4; ij záli to mály łmętek byl matuchnie bożée ij Iozefowi łwiętemu/ iłżby takowe dziecię które bylo wierny bog/ ielłcze w mlodych lecich przez łmiertz okrutną łtracitz mieli. Przeto acźkoli oba widzieli Iezufa námiłeyłłe^{so} bytz wiernym bogiem/ a włłakoź ku bogu oytzu mowitz mogli. *OpecŻyw* 28; Iezus Pilátowi na to nitz nieodpowiedziál tako iłż łie temu barzo Pilát dziwowál. Przeto záłie rzelk [!] ku żydom. Wezmicie go wy *OpecŻyw* 119 (72); *ForCnRWiet* Av; máłłarálłky Sadad kiereyowy Czarowy czorke łwa za zone dal. y then máłłarálłky mey łalcze łłie podal. y czolem vderzil. Przetho tho przyaczyelłtwo. ktore myedzy namy yełth. Chciey thełł gym okazowacz. a by y ony znaly. iz ya łtobá wmyłłocy a przyyalni myelłkam. *MetrKor* 46/47v; *PatKaz I* 6 [2 r.] (3); Szwyłłocz nyeuynnołłczy telko dobrym łłuffa. przeto łzly [łege: zły] poky zly yełł zbauyon bycz nyemoze *PatKaz III* 141 (4); ISaac [...] Thak mowi, Iagnię słáczę/ łłustołłc ma podobną dzikiem Wieprzom, dla tego mielło iego nie ielł ku iedzy łłuzne/ [...]. Przeto Galienus nie chwali Barankow *FalZiol* IV 2a (12); y owłłzem wiele łinow naydzie mędrłłzych y łprawnieyłłzych daleko w mnogich rzeczach, niź byli taci przodkowie ich. Przeto domnimanie takowe zołławiaácz połłpolitemu gminowi ktory częłłto błádzi inłłzej łie drogi imiemy. *BielŻyw nlb* 8 (3); Czemu głowa nie ielł tak mielłłta iako inłłze członki. (–) Aby tak inłłzym członkom nie ciężáła na wirzchu bęđac, Przeto v kogo ielł wielka á mielłłta głowa znamionuie człowieka leniwe^{so} á złey complexiey ku rozumowi *GlabGad* B3v (35); *March²* D4; Wandali Swewi y Burgundy byli z Germaniey nie Sarmatowie ani Scitowie. Przeto Vincentius in Speculo historiali y inłłzy łtarzy omyłłali łie, nie łprawnie piłłzacz aby oni połłzli byli z Scitiey. *MiechGlab* 49 (7); *ZapWar* 1535 nr 2413; O czworgu też to powiem/ iże ta licźba łama ielł grunt włłzelkiey doskonałey łłalołłci/ gdyż włłzelka rzecz mocno łtoi kthora cztyrzy węłły ma. Pretho [!] natura łprawiłł cztyrzy rozdziały roku/ cztyrzy też łá częłłci nieba *KłosAlg* A2v (3); *WróbŻolł* Ev (2); *WróbŻolłGlab* A3v (2); *LibLeg* 6/190 (7); *RejPs* 32; *ZapMaz II G* 97/90; *LudWiełł* Bv [3 r.] (6);

SeklWyzn d3; *HistAl* E5v; Pátrż że co tám [*Luter*] pilffe. Przeto wyedzcýe dobrzy pánowye/ iż Bog ták zrzáda/ iż poddáni/ áni mogá/ áni chcá/ áni máyá dłužey cirpyeć wálffego cyęfzkyego pánowánya. *KromRozm I* Dv (2); *KromRozm II* n3; *KromRozm III* E2 (3); *Diar* 25 (13); Okazał to Pelikan gdy krew dzyeci piły. Dobrowolnie sie zábił á dzyeci ożywił/ Nád przyrodzone záwždy oycu lyn mił. Przeto pilno słuchaycie co ia wam dziś rádżę *BielKom* C4 (10); káždemu tá rzecz yálna yeft/ ták iż nye potrzebá wyele o thym piřac á dokłádác. Przeto rodzicy według dobrego wychowánya á ćwiczenya/ nychay czuyá w tym/ áby dzyeci słwych zmlódości nye rořpuřćzáli *GliczKsiqż* E6 (9); *LubPs* M (2); Karánie iego [*prokuratora zdradliwego*] ieft że łye řítawa bezecnym. Przeto Prokuratorowie w Krákowie/ tym řpóřobem ná káždy rok przyřýęęáią/ áby thym pilniey powinowáctwo řwoie baczyli/ á ná nie pámięćáli. *GroicPorz* e3 (21); *KrowObr* 33v (8); PRzetho pořláł Pan Nátháná do Dawidá/ kthory gdy wředł do niego/ rzekł ku niemu: [...] *Leop 2.Reg* 12/1 (18); *OrzList* d2 (4); Rzekł im Iezus/ Wyrozumiełżećie ty wřyćki rzeczy? A oni mu powiedźieli/ Ták Pánie. A on im rzekł/ Przeto wřelki náuczyciel vczony w Kroleřtwie niebieřkim/ podobny ieft człowiekowi gořpodarzowi/ ktery wymuie z řkárbu řwego rzeczy nowe y řtáre. *BibRadz Matth* 13/52 (9); *Goski* *2; Ia mam trzy wři [...] wřyćki wyřłzy z rąk Włádyřłwá Iáęęłá. Przeto niedźiwuy řye/ ieřli tá dobrotliwa á řzczodrořliwa Iáęęłowá náćurá/ w Krolu nářzym dźiřeyřzym oęłuchłá *OrzRozm* Ov (6); Wřakže miłował ociec więcey Ezau [...] Máćká záię więcey miłowálá Iakobá/ przeto řie trářilo/ iż gdy Ezau był ná łowie/ przyředł do domu chciało řie mu ieřć/ nalazł brátá á on řoczewieć iadł/ y rzekł mu áby mu teź dał s řobá ieřć. *BielKron* 14; Teź y Gotty zá Niemce piřzá. A ták by ie řiał/ ieřćzeby ich nie mogło ták wiele być. Przeto Wándálitowie byli ludzye nářzego ięzyká *BielKron* 159 (231); *GrzegRóżn* F2v (3); *KochSat* B4 (2); *OrzQuin* F2v (8); Ná ořtátek to bywa przy káždym iednániu/ Do Boiu řię gotuiá ná řamym řwitániu. Przeto řá miedzy wámi nieřkończone gniewy/ Rosprořy was gniew Boży iáko lekkie plewy. *Prot* D2 (2); *SarnUzn* F6v; *SienLek* a3 (5); nie ieft rzecz moźna/ áby kiedy řam [człowiek] s řiebie przyřtoinie żyć mogł. Przeto wiele powinná Polřká W.K.M. zá tę iářnie dobrotliwá chęć ku řobie. *GórńDworz* A2v (33); *HistRzym* 8 (9); *RejPos* 62 (3); *RejPosWiecz*³ 98; Który bęďie bluźnił Imię Božé/ niech vmrze. Przeto nas Doktor pogáńřki S: Páweł przeřtręęa mówiáć/ Nie zářmucayćie Duchá Božęę *BiałKat* 51 (8); *BielSat* D3 [2 r.]; *Grzegřm* 25 (2); Ten punkt bárzo pilnie rozbierał S. Chryřořtom w řwoim do ludu Antiocheńřkiego Kazániu. Przeto Apořtoł kiedy o zmartwychwřtániu powiedáł/ Ieřli (práwi) w tym żywoćie thylko w Pánu Chriřtuřie náďzieię mamy/ thedy ieřteřmy mizernieyřzymi nád wřyćłki ludźie. *KuczbKat* 90 (47); *BielSpr* b3 (5); W tym Artykule prawdá ieft/ że řie z Dámářem Pápieřem y z námi zgdázacie/ ále w inřyćh wielu bynamniey. Przeto słuchayćie iáko wierzyć máćie/ ieřli prawymi Kátholikámi być chćećie. *WujJud* 24v (41); (*nagł*) O Kátechizmie/ y o náwiedzániu niemocnych/ [...]. (–) Przeto mąďrze á řłufřnie czyniá Pářterze Kořćiołá řwięte⁸⁰/ ktorzy młóď álbo dźiatki wczás á pilnie zá młódyćh lat ich/ kaźá vczýć Kátechizmu *WujJudConf* 199 (6); Pořtánowiłem teź nád wámi dozorce/ ábyřcie pilnowáli głófu trąby/ lecz mowili/ nie bęďiem pilnowáć. Przeto pořłuchayćie narodowie/ á poznay zborze co (ieft) w nich. *BudBib Ier* 6/18 (17); *HistHel* [A2] (2); *BiałKaz* C; Oto Słýřylř co Erařmus twierdzi/ nie o iednych áni o dzieięćiořyćh/ ale rázem o wřyćłkich wobec křięęach. Przeto drugá rzecz przed řię weźmiemy. *BudNT przedm* b3v (21); A coźby tego wřyćłkiego zá poźytek był/ ieřliźby od řmierći y grobu ořwobodzeni nie

byli? Przeto choć tego żydowie do siebie nie baczą/ ani sie za niewolniki śmierci y piekłą poczytają: iednak w niewoli są. *CzechRozm* 119 (37); *PaprpAn* B2v (2); *KarnNap* A2v [2 r.] (12); iłkierka z przodku niezagálna/ vrodzi wielki požar/ gdy będzie do tego materiei doštawác. Przeto człowiek Chriřtiánłki/ ma się o to pilnie łtarác/ aby z káždym był w łásce *ModrzBaz* 66 (26); *ModrzBazBud* ¶5v; *SkarJedn* 34 (10); *Oczko* 8 (15); Siła ieřt biczów ná grzeřznego: ále Pobožny człowiek będzie zázwdy w cále: Przeto/ w nádzieię páńłką/ vzywaycie Wefela/ dobrzy/ y wdzięcznie řpiéwaycie. *KochPs* 45 (7); Bo ten ieřt obyczay Bořkiego zrzádenia: iřz tych ktore Duchem řwym S. obiářnia/ zázwdy do porządnych nauczćielow kořcielnych łług řwoich odsyła. [...] Przeto wielki ieřt nie rozum tych/ ktorzy okrom Hieruzalem/ to ieřt kořciołá y vrzędnikow iego porządnych/ zrozumieć chcą wolą Bożą/ y mieć prawdziwe łłowo iego. *SkarŻyw* 27 (19); *MWilkHist* B2v; *StrykKron* 122 (22); *CzechEp* 164; WRóć mi řerce łádwigo/ [...] A ia trudno mam być żyw/ ieřliže muřzę Stráćić lepřzá część siebie/ á owřzem duřzę. Przeto vczyń ták dobrze/ álbo wróć moie/ Albo mi ná to mieyřce day řerce řwoie. *KochFr* 42 (7); *KochEpitCat* 110; *KochMarsz* 154; *KochMuza* 25; *KochPhaen* 16; *KochSz* A2v; *ReszPrz* 173; *WerGořc* 209; káždy niech ma żonę řwoię/ y każda teř niechay ma meřá řwego. Przeto powinowáctwá Małżeńřtwá te są/ ktore opifał Páweł S. do EPhezow/ mowiac: [...] *WerKaz* 286; *KochPieř* 28 (2); *ArtKanc* B20 (4); *BielRozm* 11 (2); są tákie [!] wyřteřki drugie/ iřz teř Státut mogłby siła Polřce vczynić złego. Przeto iakom pierwej powiedźiał/ y bárzo dobry/ y bárzo zły/ to ieřt Státut. *GórnRozm* C4 (10); *KochProp* 11; *Paprup* A3v (3); *ActReg* 4 (11); *GórnTroas* 24; *GrabowSet* B3 (3); *KochFrag* 21 (2); *WujNT Luc* 7/47 (10); Człowiek niewie końcá řwego/ ále iáko ryby wędá y ptaki řidłem/ ták ludźie czářu złego łowieni bywáią. Przeto dla Pána Bogá zá czářu radźmy o łobie *WysKaz* 12 (12); *JanNKarGórn* H; *SarnStat* 18 (18); *SiebRozmyřl* E4v (2); *GrabPospR* L4; *PowodPr* 11 (4); Wřzytko P. Bog chowa ná on czás obiářwienia y łádu řwego. Przeto trudno pozwánemu/ przed dekretem ředźie⁸⁰ wykrzykác. *SkarKaz* 352b (10); *VotSzl* Bv (2); *CiekPotr* 21 (3); *CzahTr* Iv; *SkarKazSej* 659b (3); *KlonFlis* D3; *SapEpit* A3; *KlonWor* 12 (8); *ZbylPrzyg* B (3); Ale kto ieřt řzczęřliwy/ choć dyámentowá Wdźiał zbroieř/ woynę ćierpiác duřgá y řurowá? Przeto prořzę/ ty ktoryř ieřt obrońcá w boiu/ Nie odwłaczay dáć sie nam/ zbáwienny Pokoiu. *SzarzRyt* B2v (5).

Połączenia: »a (tak) przeto (teř, i, tedy)« = *ergo Miech, HistAl, Vulg, PolAnt, Modrz; igitur HistAl, Vulg, Modrz; itaque Vulg, PolAnt, Modrz; (et) ideo Vulg, PolAnt, Modrz; quapropter Miech, Vulg; et, propter hoc Vulg, PolAnt; ob hoc Miech; cumque, cum a. hoc a. nunc ergo, idcirco (haec), quam Vulg; quamobrem, quocirca Modrz; unde JanStat* (466): Bo winnicę rozkopawřzy/ Wźięli z niey pożytek więřřzy. Byłáćiem zázwdy rodnieyřza/ W dawániu winá hoynieyřza. A przeto kto chce bogáty być/ Oplwawřzy ręćze trzebác robić *BierEz* I2; *OpecŻywPrzedm* C4; Takoćiem ié řwá motžá byl zalepil/ iřže go poznatz niemogli. A przeto przyřtápiwřřy k niemu bliźey wřřytcy iednym głořem zawolali rzekátz: Iezufa nazarańłkiego řłukámy. *OpecŻyw* 105; [rzekł jeden człowiek] O niemilořciwi ludźie tak chcecie zabitz człowieka ielřce nieořádzoného. A przeto wziáwřřy noř/ oberznáł powrozy v one⁸⁰ łłupa *OpecŻyw* [127] (31); *ForCnR* C3v; *MetrKor* 38/501; *PatKaz I* 3 (5); *PatKaz II* 22 (4); *PatKaz III* 92 [2 r.] (6); po kthorym trunku wyrzucił żoładek ony grzyby s řkliowatá flegmá. A przeto kto częřto grzyby albo inřze bedłki iada/ taki w kolikę y w dichawicę wpada *FalZioł I* 56c (11); *MiechGlab* 28 (4); *Conuerfus fum in aerumna mea: dum configitur řpina.* A przetom sie nawrócił bacžącž

nędzę łwoię/ gdy mnie gryźie z grzechow łamnienie moie. *WróbŻołt* 31/4 (15); *LibLeg* 8/133; *RejPs* 22 (6); *ComCrac* 15v; *LudWieś* A4v; *SeklKat* A5; *HistAl* C8 (3); ku odpuśczeniu mąk y kaufow dofyć yeft łámá moc papyefka. A przeto gdy kápłáńłkim vrzędem zákłina/ rozgrzeffa/ śwycenyne dawa álbo byerze/ [...] wtym wffyłtkim czyni mocą tego łłowá *KromRozm I* I3 (6); *KromRozm II* b2 (10); ty znáki kácyrzowye złym wykłádem zgromádzenyom łwoim po częfci przywłáfczáyá/ á práwemu kołcyołowi ye odeymują. A przeto rozbyerzemy ty cztyrzy łłowká á znáki kołcyołá po yednemu *KromRozm III* C6 (15); *Diar* 24 (4); Nyewolać wffytkiego (yáko náłfy połpolicye mowjá) náuczý. A przetho yełliby žádnem gołpodarzem nye był/ náuczýć go žoná y nyewola gdy mu przyprze *GliczKsiąż* P4v (16); *LubPs* A3v (10); *KrowObr* (20) (2); Pomniey coć czynił Amálech ná drodze/ [...] á iáko łie niebał Páná Bogá. A przetho gdyć iuż Pan Bog twoy dał odpoczynienie/ á poddać wffyłtkie w okoł Narody/ w žiemi ktorá tobie obiecał/ wygládziż imie iegó [*Amalecha*] pod Niebem. *Leop Deut* 25/19 (27); *BibRadz Tob* 3/6 (6); *OrzRozm* G4 (4); *GrzegRóżn* B3 (8); ktorego [*Tytusa*] hiłtorie/ rołkołżá narodu ludzkiego zowjá. A przeto też o nim pamieć tak sławna ieft/ iáko Domicianowa brzidliwa. *KwiatKsiąż* G2 (13); *OrzQuin* P3 (3); ZOłádek/ ieftci Podłkárbi wffytkiego zdrowia/ kthory podawa członkom wilkołci/ iákie może mieć/ dobre albo złe. A przetho tego mamy łtrzedz/ áby mu potrzebnego pokármu nie włciágał *SienLek* 3 (24); *LeovPrzep* a2 (5); *RejAp* 19 (7); Zás powiedział pan Krifki. A przeto Dworzánin/ przeciwo nieprzyaciełwi/ czáłu woienney potrzeby/ niecháj vżywa łierdzitołci łwej/ á okruciełłtwá *GórnDworz* D6v; łam to dawno pred [!] łię wziáł/ Rzekł p. Kołtká/ dobrze dzierżec o białyhgłowach/ y bronieć ich podług moźnołci. A przetho łepiey był w.m. vczynił pánie Krifki/ kiedybył w.m. łwoię prowadził/ á nie odkrywáł ich niedołthátkow bez potrzeby. *GórnDworz* Gv (80); *HistRzym* 3 (5); Nye thylko do łiodmego [*razu*] Pietrze ia thobie ták powiádam [*masz odpułcić bratu*]/ ále y do łiedmđzyefiáthego łiodmego. A przetho łłufłnie przypodobnione ieft krolełtwo niebyełkie człowiekowi krolowi kthory chciáł licźbę kłáść s łługámi łwoiemi. *RejPos* 246 (22); *RejPosWiecz*² 90v (2); *BiałKat* b2v [2 r.] (15); *KuczbKat* 10 (2); *RejZwierc* [283]v (2); *WujJud* 29; *RejPosRozpr* b3v (2); *RejPosWstaw* [41²]v; *BudBib Lev* 25/17 (13); to łłowo/ Náwieki czás pewny y łkończony w píłmie ł. znáczy. Cžego tu iuż powtárzác nie trzebá. Aprzeto baczyć to y łam moźełz/ iź złe tych prorocłw žydowie vżywáią/ y gwałtownie ich ku iákieełł poćiełze łwey nákráciáją. *CzechRozm* 117v (11); A okrom rołtropnołci/ žaden niemoże áni łobie dobrze porádzić/ áni drugiemu pomoc może. A przeto Krolowie/ máią łię zábáwiác ludźmi łtátecznemi/ powáźnemi y rołtropnemi/ á od nich rády we włzech łpráwách łzukać máią. *ModrzBaz* [16] (25); *ModrzBazBud* ¶6; *WerKaz* 282 (2); *ArtKanc* T11v; *GrabowSet* K3; *WujNT Matth* 7/20 (11); Tu nie włpomnie 2. ksiąg Máchábeufzow w 12. [*wersecie*] Tákże Tobiałzá w 4. bo by náźbyt długo było A przeto iełłiż w łtárym zakonie gdy wffyłtkie rzeczy były pod zálłoná/ á przedłię ták łię iáłnie Cžyłłiec pokázuie/ coź pod zakonem łáłki? *WysKaz* 35 (9); *SarnStat* 592 (3); *CzahTr* D; *KlonFlis* H5; *KlonWor* 20.

»i przeto« (20): *RejPs* 184v; u nas non est absoluta potestas magistratus, bo magistratus jedna część jest RP. I prze to Krola IM wszyscy nie jedno Panowie Rady, ale wszyscy do praw i swobod swych dawnych obieramy *DiarDop* 116; *RejWiz* 47; *Mącz* 104b; *RejPos* 118v; *BiałKat* 23v; A łob powiáda/ licźbá miełłency žywotá mego vćiebie ieft Pánie y przeto Daidowi Pan mowýł/ že miał

vmrzeć/ wten czáz aż kiedy się wypełnili dny żywotá iego. *BiałKaz* C2 (2); to tak przyjmowali iako od Piotrá książećią Apóstołłkiego/ y iako głos Duchá S. Y przeto támże rzeczono ieft: Chárteż my [*lege*: chartę śmy] y czernidło widzieli/ álesmy Piotrá przez Agátoná mowiącego łyżzeli. *SkarJedn* 118 (2); nietákicé łą niewiáłyty Hebreyskie iako Egipskie: vmieią ony łamy łobie bábić/ á niżli przychodziem do nich/ rodzą. Y przeto bádom onym Pan Bog ktorego łię bały/ pobudował domy/ to ieft/ potomłstwo ich rozmnożył y vbogácił. *SkarŻyw* 478 (3); *GórnRozm* Fv; *GostGospSieb* +2v; áni mąż inłzey żony/ áni żoná inłzego mężá poiąć nie może/ poki pirwłszy żywi. Y przeto Fábíolá zacna Rzymiánká czyniła iáwną pokutę/ ácz to z niewiádomóści byłá vczyniła: iako ś. Hieronym piłze. *WujNT* 80; Ciáło/ mowi Mędrzec/ obciáża dułże/ iż łię ná wyłokie rozumienie podnieść nie może: nie tylo Bozkich ále y ziemłkich łubtelności. Y przeto Pan do Nikodemá mowił: Ziemłkieć rzeczy mowię/ á nie rozumiełz ich/ á niebiełkie rozumem ogárnąć chcełz? *SkarKaz* 277a (4).

»przeto i« = *ideoque, porro, unde Vulg; ergo Modrz* (43): Iakoż tego ieft znak w piłczáłkach, ktore cienkie cienko też piłkaią. zaię miáłłze grubo. Przeto y niewiáłyty ktore łą goręłłze mięłłzey też mowią, zaię zimne łubtilniey *GlabGad* C8 (2); *KromRozm III* F5; *GroicPorz* cv; A tak Dániel przechodził włlyłtkie Kxiążećá y Stárołty: iż duch Boży obfiłłsy w nim był. Przeto y Krol myłłł go połłánowić nád włlyłtkim krołełtwem łwym *Leop Dan* 6/4 (2); *BielKron* 398v; *SienLek* 110v; *GórnDworz* B8; *RejPos* 16v; *BiałKat* 33v (2); *KuczbKat* 230; Zá przodkow Krolá Iego Miłłóści tákiego odłzczepiełłtwá niebywáło: przeto łrogołłci vżywác było niepotrzebá. Przeto y wy iefli łáłki y miłłóšierdzía przodkow Krolá Ie⁸⁰ M. żáđacie/ bądźciełz też tákimi/ iácy wáłzy łtáłłzy przeciw Kołłóciłowi Powłzechnemu/ y przeciw Krolom łwoim byli. *WujJud* 17 (3); *ModrzBaz* 127v; Stolicá Piotrá S. po włlyłtkim łwiećie przelożełłtwo máiąc łwieći/ y włlyłtkich kołłóciłow Bożyh głowá ieft. Przeto y Piotr S. Apółtoł z rołkazánia Bożego/ Kołłócił rządzác nic nieopułłcił: ále powłlyłtkim łwiećie przodkowánie miáł/ y ma. *SkarJedn* 120; *SkarŻyw* 213; *GórnRozm* I2v; Kiedy kto łwá myłł w zgodzie z Páńłká wólá łáđzi/ Znácłne poćiechy miewa/ bo Pan o nim rádži/ A choć podczás przyćiłłnie/ lecz wnet po tym dawa/ Włze go dołłć/ á nie rychłó ręká mu vłłtawá. Przeto y ty [*duszo moja*] bądź łkromná/ y nie telkni łobie *GrabowSet* B2; *WujNT Act* 13/35; *SkarKaz* 242b (2). Cf »a przeto (i)«, »przeto też (i)«.

»przeto oto, owo« = *propter hoc PolAnt (1:1): BudNT Matth* 23/34; Węłzowie/ rodzáiu iáłłzczorczy; iákoż vćiećećie przed łádem potępienia: Przeto oto [*ideo ecce*] ia połlyłam do was Proroki y mędrce y Doktory/ á z nich *niktore* zábijećie y vkrzyżuiećie *WujNT Matth* 23/34.

»przeto tedy(ż)« = *itaque PolAnt, Vulg; igitur, tunc ergo Vulg (16)*: WYrozumiał [*Bóg*] iż miżerny żywot iego [*człowieka*] być miáł/ I wełela wnim żádnego nigdy by nie vznał/ Yefli by był ná łwobodzie łam thylko przebywáł. PRzeto tedyż łkoro łtworzył człówieká pierwłłego/ Wneth mu przydał Towárzyłłá iłcie nádobnego/ Pánnę piękńá ná włłsem łliczná ku poćiełłe iego. *MrowPieł* A3; Z czego doznác kođdy może z vbyorow á zbyłtnich łłat kołłztownie łpráwyonych że nic nye przychodzi pożytku/ áni w docześnych rzeczách/ áni w inłłlych żádných. Przeto tedy rodzicy wzywáłłly łobie w rozum wtey rzeczy nyechay mądrze obchodzą łie z dzyećmi łwemi. *GliczKsiąż* F2 (3); mowiemy/ Nie w wodz nas w pokułly/ zbaw nas ode złego. Przeto thedy żywi ludzie/ máią łie modlić/ ieden zá drugiego *KrowObr* 214v (3); *BibRadz Rom* 14/12; *CzechRozm* 71v; *NiemObr* 36; *ArtKanc* N11;

A Iefus mowił o śmierci iego/ lecz oni mniemali iż o zálnieniu fnem powiedział. Przeto tedy Iefus powiedział im iawnie; Lázarz vmárł *WujNT Ioann 11/14 (5)*. Cf »a przeto (tedy)«.

»przeto też (i)« = *ideo etiam PolAnt; itaque (et), quo Modrz (87); OpecŻywPrzedm C4v; OpecŻyw 23 (2); ORzeł* między ptaki iefłt namężnieyfzi y nałwiedobnieyfzy. Przeto też krolem ptałzim iefłt wezwan. *FalZioł IV 17a (5); BielŻyw n1b 15 (2)*; Przyczyna też ta iefłt czemu v białych głow włofi miękczeyfze, bowiem vnich pori dla zimności przyrodzoney fą łcziefnione tak iż włofi grubo nie mogą wychodzić. Przeto też Colerici, to iefłt, ludzie fułzi á wyfoci, połpolicie grubfze włofi miewaią dla bełtwornoci poruw *GlabGad A8 (6); MiechGlab 24*; non direxit in conspectu oculorum meorum. Nie będzie miefzkał w połrodku domu mego żadny pyłzny (*koment*) Przetho też Luciper pyłzny ftrączon z nieba. (-) *WróbŻołt 100/7*; A gdzye roztárgnyenye/ támci zgody/ yedności/ y miłofci nye. Przeto też [św. Paweł] do Corintow piłłac/ nápomina y proři/ áby nye były myedzy nyemi rołtyrki. Y łam pan Kryłtus niczego nam wyęcey nyezálecił/ yáko yedność y miłofć łpolną/ y tę dwoyę rzecz yákoby zá háłło álbo pyátno łwym krzełciyánom zołtáwił. *KromRozm I O4; KromRozm II n2 (2)*; Abowiem thez w powołániu [przed sqd] pod tym oblikiem łkázuią: Dáiemy go [powołanego] w moc nieprzyacielom iego/ y poniżamy go poki ku Práwu łwemu nieprzyydzie. Przeto też opiłány iefłt porzádek/ iáko łye kto ma od powołánia wyzwolić/ iefłi będzie niełfułznie powołány. *GroicPorz n4v (3)*; [papież pisze:] Thák vłthawiamy/ náyduiemy/ opowiedamy/ y vtwierdzamy/ pod dułznym zátrácenim/ áby nam włzelkie łtworzenie było poddáne. Przeto też Papieżowie przed tym/ iákoby iácy Bogowie/ łkoro ktory Papieżem zołtał/ nátychmiałł łobie imię włafne odmienił/ á inłzym łie imieniem zwáć kazał. *KrowObr 34 (14); OrzList bv*; owcá párlzywa Krol iefłt koždy bes káplaná. Przeto też y džił Papież/ gdy Młzá łam łpiewa/ ná Orle łtawa: [...] ná znák zwierzchnofci Kápláńłkiey nád włzytkie Cefárze y Krole. *OrzRozm G4v (3)*; [św. Mateusz od zakonnego ojca wylicza rodzaj Krystusow] to iefłt/ od zmárlych mężow bez płodu. Przeto też y w Páralipomenie inákłze imioná łtoią od Dawidá krolá/ ktorego potomłtwo trwało áż do Antyochá Epifaná/ iáko tu obaczyłz. *BielKron 118 (2); GrzegRóżn O2*; Dar nád dármí Bożymi thu y ná onym łwiećie/ Królewłki łtan iefłt. Przeto też w Paćierzu záwłze od Bogá prołsimy/ Przydzi Królestwo: nie mówimy/ Przydzi Kłiełstwo twé. *OrzQuin Q (4); KuczbKat 55 (2); WujJud 102v; BudBib Ier 2/33 (2)*; Bo co łie záczywa w żywoćie/ to łie też potym ná łwiát rodzi/ á nie co innego/ co nie było poczętego. Przeto też y Chriłtus Pan mowiác z Nykodymem o odrodzeniu/ tego przykłádu połpolitego y włzem wiadomego vżywáiac mowi: co łie z ciálá vrodziło ciáło iefłt: á co z duchá duch iefłt. *CzechRozm 157v (6)*; [Arystoteles powiedział:] cześć nie ná tem kogo cźcią/ ále ná tem kto cźci należy: Przeto też cźálem zá máłuczłkim wiełci iákiey powienieniem ták łię odmieniáią/ že ktorzi byli we cźci y w łlawie/ hnet bywáią niesławni y nieuczłiwi. *ModrzBaz 57 (9); KochPs 143; CzechEp 127; ActReg 158*; á ktorzy iey [czáłtki krzyża] dołtác mogli/ złotem opráwowáli/ y ná łzyiey vczłiwie nołili. O czym Chryłłtom S. y Gregorius Nilłeńłki łwiádczą. Przeto też y dwoie łwięto Krzyżá S. w kołciele vłtáwiono *WujNT 382; KlonWor 54*. Cf »a przeto (też)«.

a. „Przeto” nie w pozycji inicjalnej (174) : Tatz iefłt ona panna ołobné czyłtołci/ ktore paniełstwo było bogu przyiemno. Wezmi przeto dziewitzo Mariá záplatę twé czyłtołci *OpecŻyw 183 (5)*; ytełch prauo mouy ná ynłchym myełczu yłch krom łafky bozey myełcza nathruathłze dułłe [lege:

najtwardszej dusze] zbaucy nyemoga/ bo adam z rayu/ luciper znyeba zgrzezywfy upadly kto przeto lzwyatym chce bycz ma praczouacz wtym zyuoczye o lafką bozą a yą umyec zachouacz *PatKaz III* 146; *ZapWar 1545 nr 2646*; *HistAl G2*; bo panowie to w wotach swych częstokroć wspominali, aby iny sposob sądow odprawowania był wynajdowan, gdyż jem Krol dosyć uczynić nie może. Była przeto niemała rozmowka miedzy posły, bo byli niektorzy, biorąc przed się formam iudiciorum inych postronnych państw *Diar 30 (3)*; *HistRzym 3v*; VMyślił przeto Solomon budować dom imieniowi Iehowy/ y dom krolewki. *BudBib 2.Par 2/1*; dokonanie á doftáteczne/ slyfzałem od Pána Iehowy Ceweothá/ ná wfytkę ziemię. Słuchaycie (przeto) á posłuchaycie głofu me⁶⁰/ pilnuycie á posłuchaycie powieści moiej. *BudBib Is 28/23 (23)*; *BudBibKaw A2*; Y rzekł im [*Chrystus złym duchom*]. Idźcie. Oni przeto wyfzedfy/ odefzli w ftádo świni *BudNT Matth 8/32*; A Wyfzedfy Iezus zświátnice fzedł/ y przyftápiłi vcźniowie iego/ vkázowác budowania świátnice. A Iezus rzekł im: Kto przeto ieft wierny sługá y rozumny/ ktorego przyftawił pán iego nád czeládziá swoiá/ dáwác im żywność wczas [?]. *BudNT Matth 24/45*; A o dziewicach rofkazania páńfkiego niemam/ lecz zdanie dáie/ iáko zmiłowanie máiac od Pána/ zem wiáry godzien. Mnimam przeto że to ieft dobrze dla przyćfkaiącey potrzeby/ iż dobrze człowiekowi ták być. *BudNT 1.Cor 7/26 (76)*; (*nagł*) Rozdział pirwfy. Co to ieft Rzeczpołpolita. (-) POdoba się mi przeto ono/ co mężowie vczeni przy káżdym rozbieraniu zá rzecz potrzebná fádzá/ ábychmy oney rzeczy o ktorey mówić mamy/ fpoľob y przyrodzenie naprzod wypifáli *ModrzBaz 2v*; Bo częfto się to trafia/ iż co kto raz nierozmyślnie wyrzeczé/ tego nápotem vpornie broni. [...] Dobrze przeto *Alexander Seuerus* Rzymfki Cefarz czynił/ ktory ftrzegąc tego áby kto będąc niegotow niewotował/ dawał czás ku rozmyśleniu. *ModrzBaz 26v*; Wielkie niektorzi mężowie zwykli żonam fwem czynić przykrości: [...] Niewiáfty teź/ zwłáfczá ktore w máietność y w przyaicioły fá moźne/ zwykły się hárdźiey niż przyftoi przeciwko mężom záchowác. Niech się przeto mąż y żoná ftáráiá o to/ áby z ofobámi niewfytdliwemi/ ábo iákokolwiek iednemu z nich podeyrzánemi/ obcowánia żadnego niemiewáli *ModrzBaz 32v (46)*; *ModrzBazBud ¶5v*; Heretyctwo z Grecká od wybieránia nazwane ieft/ bo wnim káždy łobie to obiera/ co mu się lepźzego być zda. Heretik przeto ten ieft: ktory powfzechnego kościoła nauki odstápiwfy/ błáđ łobie fálfzywey uáuki [!] obrał/ zá ktorym w ofobności idzie. *SkarŻyw 337 (2)*; *ActReg 24 (5)*; *WujNT 526*.

Połączenia: »ponieważ przeto« = *quia ergo PolAnt*; *cum igitur Modrz (6)*; *BudBib b3*; Ponieważ przeto ięzyk Grecki ták fzeroko zá Apoftołow y po Apoftolech pánował/ á Heretykowie/ tym á nie inym mówili y pífáli/ tedyćfię fámo fkázuie/ że oni to fálfzerze nie winem [*lege*: w inem] w ktorem ięzyku/ ále wtem ktorego vzywáli/ píľmo ś. fálfzowáli. *BudNT przedm c4 (2)*; Nuź co nienależy do cnoty/ á iáko do męftwá naleźeć może? A do cnoty iáko ma naleźeć/ co dáľeko ieft od mierności naylepźzey prawdziwego rozumu vftáwy? Ponieważ przeto ci/ ktorzi się kátowfkie krziwd młzczą/ od środka prawem y ftátutámi zámierzonego odstápiłi/ tedyć teź y to się wyznác muśi/ że od cnoty y od męftwá dáľecy fá. *ModrzBaz 62v (3)*.

»więc przeto« (1): Rzekł wilk woľę ia chudym być: Niź wrzećiádz ná fzyi nośić. Więc przeto bych fie náiaďał/ W táką bych fie niewoľá dał *BierEz R2*.

B. *W funkcji skłádnika nawiązania miedzy zdániami powiázanymi stosunkiem przyzwolenia: jednak, mimo to (14)* :

Połączenia: »a przeto« (2): Tákże Dawid z Krístušem [*nie są jednością*] choć iedne sentencie im fłużą Tákże niewierni żydowie s pogány iednákíe im písmá fłużą/ á przetho nie fą ieden. *SarnUzn E6. Cf* »(a) jednak przeto«.

»acz(kolwiek) ... ale (a. wszak) przeto, nie przeto« (2:2): Acz gđzyeby też kto chćyał ták rozumyeć/ iż ná tym fwyecye fwyety yeft kořcyoł/ nye przeto złych á przeźráných ná potęmpyeny w łoby ny ma *KromRozm III C7 (2)*; áżkolwiek [!] był chytry Przemyśław y okrutny nád żeńńkim narodem/ wźák przeto nie miał rozumu z Libuřę áni mocy/ bo oná y Przemyślá fwą ráđą fpráwowála. *BielKron 319v; SienLek 187v.*

»ale przeto« (2): Práwo ludu Chřeściáńńkiego/ wie to/ iż nierządnořć ćielefna íeft zakonem Bożym zákazána. A przećię vchodząc geřtřzych cudzołoftw y fprofnieyřzych ćielefnořći/ przegłáda y ćierpi pořpolitych nierządnych domow [...]. Ale preto [!] práwo Krześćiáńńkie przećiw práwu Bożemu nierządnořći zá dobrá nie ma. *PowodPr 41. Cf* »acz(kolwiek) ... ale przeto«.

»by ... przeto« (1): Ale by też dobrze práwa oná vřtáwá Konřtántyńowá była/ nye przetho z vřtáwy ludzkyey zwirzchnořć papyeska vrořlá/ [...]. Abowim řtářřa yeft/ á nye z ludzkyey vřtáwy/ ále z fłowá bożego grunt ma. *KromRozm III P2.*

»choć ... przeto« (1): Mnieć by było barzo łatwiej, Niż panu memu w przytczy swej, Bo choć by mi ten czołń wzięto, Małá bych miał szkodę przeto *BierRozm 26.*

»i przeto« (1): Y thák pomoc żywnořći odeymę od was/ [...] A íeřliż íeřzce y przeto [*Et si in hoc*] mnie pořłufznemi nie będziećie/ á vpornie íie przećiw mnie pořtáwicie. Tedy ía też w gniewie řwem zábieżę wam/ á íiedń kroć frořřze pomřty obroćę ná was prze złořći wářze. *BibRadz Lev 26/27.*

»(a) jednak przeto« (2): Nigdy żadnych kácyrzow nyebyło/ ktorzyby w nyektorych rzeczach náuke ápořtořłką nyezáchowáli/ á yednák przeto kořcyołem bożym niebyli. *KromRozm III L5*; vmieráło ich [*chorych pielgrzymów*] co dzień w onym řzpítalu po dwánařćie/ á potym y po dwudzieřtu: íednák przeto bráćia Bráćtwá onego/ fłużyć im fwą ręką drudzy nie przeřtáli. *SkarŻyw 460.*

»wszak(że) przeto« (2): Senat ábo řludzy krolewřcy nie fą rowney mocy s krolem/ áni s krolem ábo zá krolá kroluía/ wźákże przeto nie íeft ich dáremna fłuźbá. *RejPosRozpr b4. Cf* »acz(kolwiek) ... wszak przeto«.

»wřdy przeto« (2): Orzech íeden podle drogi řtáł/ Kořdy z niego orzechy rwał: A kto íedno řzedł ten go bíł/ On wřdy przeto záwřdy rodził. *BierEz P3; BielŻyw 68.*

*** *Bez wystarczającego kontekstu (21)* : Nunc ergo, juss przeto *BartBydg 246b (2)*; coniunctio illativa Ita que. A ták/ przeto. *Mącz 175c (2)*; Ergo – Przeto, dliatego. *Calep 371a*; Id – To. Przeto. *Calep 449b*; Igitur – Przeto. *Calep 501a (9)*.

Połączenie: »a przeto« (8): Idcirco et Ideo coniunctio causalis, Dla tego/ A przeto. Identidem/ etc. *Mącz 164b*; Proinde coniunctio rationalis, A przeto/ á dla tego. *Mącz 168c (8)*.

II. Zaimek przysłówkowy (921) :

1. *Zapowiada zdanie przyczynowe: dlatego; quia Miech, Modrz, Vulg, PolAnt; quod HistAl, Vulg, PolAnt; quoniam Vulg, PolAnt, Mącz; ergo, idcirco, propter (quod) PolAnt, Vulg; propterea Vulg, Modrz; -que PolAnt; quidem Vulg; quid Modrz; ideo quod a. quia, quapropter Cn (747) :*

a. *Zdanie przyczynowe w postpozycji (500) :*

Połączenia: »a (to) przeto« (53): Pożywanie y przyprawa iego [miętusa] będzie takowa/ dobri z pieprzem, z gałzczem z czebulnym/ potym iako kto może/ może go przyprawić iako y fuma, á to przeto: iako riba twardźza tako potrzebuie lepszey zaprawy. *FalZioł* IV 43d; *BierRozm* 23; przyſtoyniey ieſt Krolowi Polſkiemu rękę ſwą Krolewką otworzoną mieć/ á niźli zámknioną: á to przeto/ ieliźie Krol kiedy co niegodnym dáie/ to niebáczności iego przypifano być może *OrzRozm* O3; *BielKron* 241v. Cf »(a to) przeto bo«, »a przeto gdyż«, »(a (to)) przeto iż«.

»(a to) przeto bo, quia« (1:1): yſz to uczynyl duch ſzwyąty dzywnym rżadem boſkyey mądroſzczey a to przeto bo gdyż yezus crystus ſnyey ſyą narodzył ſlufzno uyerzymy yſz byla ſzwyąta czudna cznotlyua *PatKaz III* 133v; ielli nie iáwnie/ tedy táiemnie/ Káim Ablá/ Cháim Noégo/ [...] Iudaſz przeſláduie Kryſtuſá: [...] A czemu/ álbo skąd to ieſt? Przeto: *Quia duarum Ciuitatum funt Ciues* [...] *OrzQuin* L.

»a przeto gdyż« (1): ocyec przy ſynye ma záwſſe s pracą á pyeczólowányem być. A przeto gdyż nic milſſego człowyekowi náturá nye dáła yáko koźdemu ſwe dzyatki. *GliczKſiąż* Q3.

»(a (to), i, nie) przeto (tedy) iż(e) (a. że, a. żeby, a. iżby 'że') (też, i)« = *eo quod HistAl, Vulg, PolAnt; quia Vulg, PolAnt, Modrz; -que PolAnt; ergo, propter quod, quod, quoniam Vulg; propterea quod Modrz* (486): Bába kiedy nie widziála Lekárzá do domu wezwála: Mále myto z nim zmowiła/ Przeto iż łákoma była. *BierEz* I3v (5); Doktorowie ſwięci tu mowią/ iij ſiedzenijé Marié a ſluchanié ſłowa bożégo/ powyſſono ieſt nad ſłużbę Mártý ſwięte/ nie przeto iijzby więtiſſégo zaſluzeniá bylo/ ale w tym vkazál żywot bogomyſlny bytz więtiſy ij dóſtoynieyſy nad żywot prátzowity. *OpecŻyw* 60 (6); *PatKaz I* 8; *PatKaz II* 22 (4); WEGorz ieſt rzeczon od węża/ przeto iże k niemu podobien ieſt. *FalZioł* IV 29c (2); *BielŻyw* 58 (2); *GlabGad* G7 (3); *WróbŻołt* 37/11 (2); *LibLeg* 7/98v; Acz ci ktorzy mi tego zárrzeli wielką pilnoćią ſie záwždy ſtáráią áby y około liebie y około mnie złoſciwie czynili á to przeto iż dáleko ieſt rozumienie ich od zakonu twego ſwięte⁸⁰. *RejPs* 186v (2); *ZapMaz* V S 335; záprawdę żadney krzywdy nie będziecie ćierpieć/ przeto żeſcie męźnie boiowáli. *HistAl* H8v (9); *KromRozm I* C2v; A tę [modlitwę] zowyemy dwánaſcyce członkow wyáry/ álbo ſymbolum Apoſtolorum: po náſſemu ſkład Apoſtolſki: przeto iż ſye oni ná nye ſkładáli *KromRozm III* C3v (3); *Diar* 24 [2 r.] (5); *DiarDop* 106; Ta náuká máłych dzyatek nye yeſtci cyęzka yákoby kto ſoby rozumeyć myał/ y owſſem bárzo lekka/ mała/ á chędogá/ á co wyęcey porządna. Przeto tedi iż zábáwyć ſie wyele/ nye yeſt rzecz przyſtoyna. *GliczKſiąż* K; *OrzRozm* L2v; *LubPs* Ov (11); *GroicPorz* d2; *KrowObr* 166; Rozdzyał piąty kthory zowá Sokrátes/ á to przeto/ iż ten Philozoph vczył pocźciwych ſpraw á pomiernego żywotá *RejWiz* 45v; A ták przeláto offiárowanie dárow/ przeto że iuz tego co nánieſli było doſyć/ y zbywáło. *Leop Ex* 36/7 (49); *OrzList* e4 (2); *RejZwierz* 16v; wielki ieſt gniew Páńſki ktery ſię zápalil przećiwko nam/ przeto iż oycowie náſzy nie byli poſlufzni ſłowam tych Kſiąg *BibRadz* 4.Reg 22/13 (44); then Kápláńſki ſtan z przyrodzenia bogaty ieſt/ przeto że im (iáko ono mowią) y z żywych y z martwych idzie? *OrzRozm* H (2); Kozlá Bachuſowi ofiárowali y palili ku czći/ á to przeto iż był zá żywotá nieprzyiaciel kozom *BielKron* 24v (30); *KwiatKſiąż* C; *Mqcz* 344b; A ieliźie chceſz wiedziéc/ czemu Polſkim ięzykiem Pifarz *QVINC VNXA* tego piſał tobie: więdz iż przeto/ Iż ón nie chce/ áby go czytał Włoch/ Niemiec/ Fráncuz/ Hiſzpan *OrzQuin* A2 (18); Słuchaymy PROteuſá: widzę że ſię gniewa/ Przeto że ſwoiey Pieſni nierychło nam ſpiewa. *Prot* Av (3); *SienLek*

5v (4); *RejAp* 39v (2); *GórnDworz* C4v (2); A kąť t ez/ co iest mi ędzy Lini ami a.e. y e.b. iest proŝty/ przeto  e iest k ąť Figury e.b.c.f. co w szytki cztery k ąty ma proŝt . *GrzepGeom* G3 (5); *HistRzym* 3 (11); Pieniadze twoie niechay tobie b d  n  z tr cienie/ przeto  e mnimal z  by były d ry Bo e z  pieniadze przedaw ny. *RejPos* 23 (10); *RejPosWiecz*² 95; *BialKat* 121; *Grzeg sm* 29 (2); *KuczbKat* 40 (2); *BielSpr* 8v (6); Przez wi r  tedy bywamy w prawiedliwieni/ mowi S. P wel/ przeto  e bez wi ry w prawiedliwieni by c niemo emy *WujJud* 96v (5); *WujJudConf* 200;  ifz te  wyb wicielmi/ y grzechy odpulzc ia cemi zw ni byw i . A to przeto/  e f  poŝly y wo znemi krol  wyb wiciel  prawdziwego *RejPosRozpr* b4v (2); *RejPosWstaw* [413] (3); *BudBib* 2.Par 6/26 (5); *BudBibKaw* A3; *HistHel* D; *BudNT* Mar 5/4 (3);   o tym fie zakonie b d  pilnie pyta / przeto izem w they mierze nie iest rozwi zan. *CzechRozm* 87 (31); Niegodzi fi  tobie chorow c przeto/  e choruie przeciwnik twoy:  ni f zale / iz on f zaleie. *ModrzBaz* 68 (10); *SkarJedn* 85 (6); ow zem y to co  am B g   ludzi proŝtych zprzygodne doŝwiadczenie pok zuie/ v nich [u ludzi naszych czas w] prawie nizacz: czy prze to/  e nigdy  wych rzeczy nizacz nie mamy/ czyli  e to Medyk m po ytku nie nieŝie *Oczko* 11;   pi cie t kow / iefli przededni/ iefli co d ien by  ma/ dysputui  W lozy: przeto/  e nieŝpofobne  o adki/ do otrzyman ia t kich h uŝt w m i . *Oczko* 21 (8); *KochPs* 116; N  obiady do nikogoy proŝzony nie chodzi  [ w. Chryzostom]. Przeto ifz z m odoŝci przyuczony poŝtom y wielkiey miernoŝci *Skar zyw* 87 (11); Z ktorych [psalm w]/ niech b dzie pierwŝym/ P alm wtory/ przeto iz te  iego iest ofobliwe przypominanie w nowym przymierzu. *CzechEp* 287 (30); *NiemObr* 6 (4); *ArtKanc* N3v; *G rnRozm* B4; *Paprup* L3v; *ActReg* 46; Pan ma co tydzie n wiedzie  o Sz f rkich wydatkach: bo fie t k  acwiewy w vtr t ch obaczy/ y w pomni iefli regeltr iftotny. bo nierz dnik y trzykro c ieden d ug p ac c nie obaczy fie/ przeto  e dawno. *GostGosp* 154; Im wi cey mo noŝc prze o onych b dzie reprimowana/ t m te  b dzie  awnieyŝza y trw lŝza R.P. th k przeto iz mniey b dzie podd na nienawiŝci/ i ko te  y przeto/  e fie  kromniey b d  obchodzi   i ktoryz f  prze o onymi. *Phil* Q (8); *G rnTroas* 73; W zytk  ma kr f / po  iemni  p yn l / Przeto/ iz ma z oŝ / tw    fk  od i l . *GrabowSet* I2 (2); *OrzJan* 30 (2); *LatHar* +11v (3); Nie przyŝtoi mnie/ ktorym iest  prawiedliwy y m dry/ d c wam pirwŝze ŝiedzenia/ przeto i eŝcie powinow ci moi:  le tym ktoryz ie z l u z . *WujNT* 84; Lecz  udzy Bo y w koŝciele K tholickim [...] pewnych cz fow nie iad i  mi f / nie przeto  eby z e  bo nieczyŝte by o:  le dla vtrapienia  i l   wego/ w trzymaw i  fi  od roŝkofniefŝzych potraw/ y napoiow. *WujNT* 728 (44); *WysKaz* 15 (2); bo [statuty] f  iu  i koby  brogowan , weŝp lek y vr ad ten. A to przeto, i e obligatia iest w o zona n  St roŝty,  by  ami  ad ili przez fi  Roki Grodzki . *SarnStat* 488 (4); TRzy  ekty f  ktore fi  z prawdziwego Bog  i koby go pewnie zn ly/ chlub : Zydow ka/ Heretycka/ y Turecka/ przeto iz wierz  w tego iedynego Bog  ktory  tworzy  niebo y  iemie . *SkarKaz* 274a; *CzahTr* [Dv]; *SkarKazSej* 674a (2); [*Leop* *B2v (Linde)]. Cf pozosta e po aczenia.

»i dla [czego] ... (i) przeto iz (a.  e)« (2): *BialKat* 376; Pierwŝy tedy iest koniec budowania koŝcio ow ofi r  y modlitw . Potym y dla n uki  low  Bo ego  t wim koŝcio y. y przeto  [lege: przeto  e] P. IEZVS w koŝciele nacz ŝciey/ y drugdy co d ien n uczal. *SkarKaz* 455b.

»przeto iz (a.  e) ... (a) iz (a.  e)« = *quia PolAnt* (3): A b d  dzierz ne role w tey  iemni o ktorey wy powiada cie  eby  puŝtol fona by l / przetho iz nie zoŝtal  ni cz lowiek/  ni bydl thko/   iz [eo quod ... et] pod na iest w r ce Ch ldey kie. *Leop Ier* 32/43; *OrzList* c2; *BibRadz* 1.Mach 6/53.

»nie przecz inego, nie dla czego inego jedno przeto iż (a. że)« (1:1): prowadźże tho/ ná coś wezwány ielt/ y coś począł/ w imiono Bożé: Itofuiać wżyftko pióro fwę/ ku dobremu Pátryéy fwey/ która márnie ginie/ nie przécz inego/ iedno prze tho/ że żaden z nas ná fwym wezwániu nieprzeftawa
OrzQuin E; NiemObr 20.

»nie przeto ale przeto iż« (1): woła Połel ná Seymie/ Niechcę mieć w Polfzce Kápłaná. [...] Przeto/ iż nie chcę mieć w Polfzce iedno iednégo Páná. Wieręc nie przeto: ále przeto/ iżeś Kościoły zgwałcił/ fkárbyś kościelné pobrał *OrzQuin C4.*

»nie stąd iż ... ale przeto że« (1): Owa był práwym pánem/ nie ftąd/ iż miał wiele/ ále przeto/ że łobie mogł y vmiał rokázowác. *GórnDworz B7v.*

»nie (tyl(k)o) przeto iż (a. że, a. aby, a. żeby, a. iżby 'że') ... ale (a. lecz) (też) iż(e) (a. że, a. żeby 'że')« = *non quia ... sed quia Vulg (13): OpecŻyw 70; GliczKsiqż A4; Abowiem Pan Chryftus dał tę rádę zwolennikóm fwoim/ ofiárowác piérwałtki pánu Bogu/ z iego ftworzenia: nie przeto/ áby pan Bóg był tego potrzebuiący: ále żeby óni: niepożytecznymi á niewdzięcznymi nie byli. BiałKat 351; Czytamy w ftárey hiſtoriey że fyny Dawidowe zwano kápłány/ nie przeto żeby flúżyli w rzeczach fwiętych/ [...] ále że żywac pod fpráwą á kárnoſcią kápłáńfką/ náuk dobrych y pílmá fwiętego wczyli fie. RejPosRozpr c3; RejPosWstaw [213]; Oczko 25; Vftazanes głowę tráci/ nie przeto áby fie w pałacu y pokoju krolewfkym zle záchował á wczym złem doznán był: ále ifz chrześcianinem będąc/ Boga fie fwego kwoli krolowi záprzeć niechciał. SkarŻyw 305 (3); PLácie Márek: nie przeto że świat zoftáwuie/ Ale że dzwonnikowi grofz ieden gotuie KochFr 119; ActReg 19; WujNT Ioann 6/26 (2).*

»nie (tyl(k)o) przeto iż (a. że, a. aby 'że') ... ale (też, i) przeto iż (a. że), ale dlatego iż« (4:1): Prawdá ielt zem tey fpory/ ábo poſwarku nierad widział/ nie przetho ábych tego zwycięftwá białyngłowam nie życzył/ ktoreś im w.m. otrzymał/ ále przeto/ iż y pan Boiánowfki więczey przeciwko im z waśni mowił *GórnDworz Dd5; Zásię/ a.b. Linea/ równa ielt Liniéy d.c. nie tylko przeto że náprzeciwo łobie fą/ ále j przeto że fą Linié Kwádratowéy Figury/ która wżytki ſtrony równé ma. GrzepGeom G; SkarJedn 360 [2 r.]; KochPij C3-C3v; Słowem Chriſtá Páná zowie [ſw. Jan] nie tylko prze to iż nam oznaymił Oycá y wolá iego: [...] ále więczey dla tego/ iż z fercá Oycowfkiego [...] iftotnie fie rodzi y pochodzi WujNT 304.*

»nie przeto że ... a iż ... nie iż ... ni nie przeto że ... nie iż ... ani że ale dla« (1): Nie przeto/ zem ielt od pańftw oddalony/ A/ iż ták Bog chce/ w fkárby nie bogáty? Nie/ iż w gáłázki moy fzczep nie rogáty/ Ni owoc iego/ nádzieią zmocniony; Nie przeto/ że moy dzień chmurą ftrwożony/ [...] Nie iż [...] Ani/ że [...] ále dla płomieniá Cielefney żądzey/ co ná mą krew chciwy/ Okrutny/ fzkodny/ ciężki niewſcięgliwy Ogniu/ dla ciebiem dáleki zbáwienia/ Ze ſmierci prágnę/ tyś przednia przyczyná. *GrabowSet H4v.*

b. Zdanie przyczynowe w antepozycji (218) :

Połączenia: »(a) przeto ... (a)bowiem (a. abociem)« (5): *PatKaz II 34v; [rzekł Scipio] aby obadwa [poſłańcy] wyflani byli mnie fie podoba, bo ieden nic niema á drugiemu wżitko máło. Przeto tak zaiſte rozfádził, bowiem iednoftaynie ſprawce zli fą poſpolitego dobra vboſtwo a łakomtwo. BielŻyw 117; A prze to iá [rzekę Don] Tatarzy fwięthym Donem zowá, bowiem [Inde est ... quia] od niey*

niemałe pożywienie, z rib/ miodow/ y owocow maią. *MiechGlab* 25; *WróbŻołt* 118/168; *RejPs* 145v.

»(a (to)) przeto ... bo« (14): oto teraz od nielłczęlnych żydow napoion otztu ij żolci. A to przeto ci przekłęci żydowie vczynili/ bo iuz byl wśfedy vcirpiál/ wyiawłfy ięzyk/ vfta ij nozdrzé. *OpecŻyw* 150; *PatKaz I* 15v; Tertulianus lepak mowi że przeto wzrok stracił [*Demokrytus*] bo na niewiałty bez požądania ich patrzeć niemogł. *BielŻyw* 65 (2); *WróbŻołt* Q4; *RejKup* Dd; A tak wiedząc to IchM, przeto sprawowac się tego jako nie winni, tak też i nie chcą, bo co już raz na conciliach postanowiono, nie chcą IchM tego w żadną wątpliwość gadaniem o tym przywodzić. *DiarDop* 100; *BielKom* D2v; *BielKron* 70 (2); *BialKat* 121; PRzeto nie rad do ciebie ná biésiádę godzę/ Bo téz nie rad ná cudzych nogách do dom chodzę. *PudłFr* 35; *GostGosp* 38; *WujNT* 246 marg.

»przeto gdyż« (1): Dobrze mowi pan Myłzkowłki/ pánie Derfniaku: przeto gdyż mnie tu iest zwirzchność zleconá/ rofkázuię to w.m. ábys około trefności mowił. *Górndworz* O.

»przeto (też) ... gdy(ż)« (6): przeto fie ciało nadęte widzi gdyż tam wśzytko iest zbytek wodny. *GlabGad* E2 (2); *GliczKsiąz* Q3v; á napirwey poczęli piśác olimpiades zá krolá Iudá Ozyafzá. Wśzákze hiſtorye ich náyduiá fie iefzcze przed Troiáńská walká/ bez liczby lat. Przeto muśim dáć pirwze mieyfce Zydownkim hiſtoryom/ niź inym/ gdyż żydownkie fá naſtárſze y gruntownieyſze nád ine. *BielKron* 98; *MączLub* n1b 13; *RejPos* 316v.

»(a, ale, bo) przeto (tedy) iż (a. że)« = *et eo quod, quia ergo, si propter Vulg; pro eo que a. quod PolAnt* (52): *BierEz* B3v; *SeklKat* M; Ten młodzyeniec wychowan we wśzey roſpułtności/ Przeto złych obyczáiow iż nie ma kárności *BielKom* F7; Przeto tedi iż nye bárzo fie wtem rozwodzę/ nyechay pámyętáyá rodzicy/ áby fyny fwe młode do ſzkoł záraz/ á nye do dworu dawáli. *GliczKsiąz* I4 (6); A przeto iż yuz dułlá ma ná wolności buya/ Iuz mu wdzyęcżnym głoſem będę ſpyewał Alleluya. *LubPs* aa2 (3); *BibRadz Ez* 25/15; *KrowObr* A3; Przetho że nas Pan Chryſthus raczył oſobá ſwá náwiedzić y okráśić/ á ze nas ná wiáre wezwał/ wezwawłfy oświecił/ vpomina Prorok byfmy go chwalili. *Leop Ps* 97 arg (2); Ale niektorzy źli á niepobożni ludzie ktorzy chodźili z Dawidem mowili ták/ Przeto iż ci nie chodźili známi/ nie damy im nic z thych łupow ktorefmy odiyeli *BibRadz 1.Reg* 30/22 (3); *BielKron* 337v; Tym miſternym rzemieſtem wśzytcy włkurać máiá/ Ktorzy ſwiát nie łáſkawy przeciw łobie znáią. Ale przeto iż nie fá z przyrodzenia tędzý/ Potrzebuiá ci wioſek/ á owi pieniędzy. *Prot* C4 (2); Bywáią téz rázy tłuczóné/ iáko cięte rány ſzkodliwé/ á przeto iż téz y tym rádźić trzebá/ iest o thym w przyſzłym Rozdźiale náuká. *SienLek* 148; *HistRzym* 3v (2); A przeto iż Vrodzoność twá znam miedzy wśzytkiem iſtany iáſnego á przeltronego y oká y baczenia/ zdáło mi fie to žáłoſne náſze ſpolne vſkarżanie wśzey Korony o tho zle/ nie do kogo inego nápiśác/ iedno do vrodzoności twoiey. *RejZwierc* 182; *WujJud* 126 (2); *CzechRozm* 3; Przeto/ iż tym Kſiáżkam należy/ každý ſpoſób wzywania cieplic/ krótko obaczemy: od tych záczáwłzy/ ktorzych w náſzych kráióch/ nie ták częſto iáko we Włóſkich/ wzywác fye ięli/ to iest/ Duciy *Oczko* 15v (2); *PaprUp* A2v; *OrzJan* 71; *WujNT Mar* 4/6 (2). Cf pozostałe połączenia.

»(a) przeto iż (a. że) (też) ... (a) dlatego(ż), (a) przeto(ż)« = *eo quod ... quapropter Vulg; quoniam a. pro eo que ... idcirco PolAnt* (6:4): Przeto żeście offiárowáli Bálwánom/ á grzeſzyliście przeciwko Pánu/ [...] przetoż [*propterea ... idcirco*] przypadły ná was the złe rzeczy *Leop Ier* 44/23 (2); Przeto iż

opuścili Páná Bogá oycow swoich który ie wywiódł z ziemié Egipćkiewy á chwyćili się bogow cudzych á chwaliłi ie y służyli im/ á dla tegoż [*Eo quod ... idcirco*] przywiódł ná nie wśytko to nieszczęście. *BibRadz 2.Par 7/22 (5)*; Rzekł Heliaśz [*do Achaba*]/ przeto iżeś się czárta záprzedał/ przetoż Pan Bog wykorzeni dom twoy s potomki *BielKron 85v (2)*; *KwiatKsiąż B4v*.

»przeto iż (*a. że*) ... (toć) tedy« (3): Przeto że prześtąpił ten naród przymierze moje o które rofkazałem oycom ich/ á niechćieli być poślufni głośowi moiemu. Tedy [*Pro eo quod ... Etiam*] ia też po tym nie wypędzę żadnego przed nimi z tych narodow/ które pozostáwił Iozue kiedy vmárl *BibRadz Iudic 2/20 (2)*; A przeto iż tu są ludzie pod ziemią/ którzy chwala y błogofławią y dzięki czynią Báránkowi/ że są zbáwieni przez krew iego. Toć tedy pewna że się tu o potępionych nie mowi/ [...] tylko o tych którzy się oczyźcząią *WysKaz 36*.

»(a) przeto iż (*a. że*) ... więc« (4): Przeto że ya żył w dobroći wyęc o myę nyedbáli. *LubPs K4*; A przeto iż vmiłował wyęcey złorzeczeństwo/ Wyęc od nyego precz odefzło y błogofławyenstwo *LubPs Zv (3)*; *GrabowSet Q4v*.

»(a, i, oto, nie) przeto (też, tedy) ... iż (*a. że, a. aby, a. żeby 'że'*)« = *ergo a. idcirco ... quia, iam quidem ... quod Vulg; ergo ... ita ut, idcirco nunc ... ut, propter hoc ... quia PolAnt (140)*: A przeto cię muśzę przedać/ Iż niechceśz ięzyká wściągáć. *BierEz A4 (2)*; A to Pilát przeto pytał iego pokoleniá/ iżże go żydowie wtym pomáwiali/ iżby on byl syn boży *OpecŻyw 130 (6)*; *PatKaz II 44v (3)*; *BielŻyw 112 (2)*; Przeto ludzie chorzy bywaią mgli iż w ich kościach takowy tuk wyłicha. *GlabGad D2v*; *KłosAlg A2*; *RejPs 115*; *RejJóz O3v*; Tákże też nye przeto Luter álbo náuká yego dobra/ iż nas ktemu przywyodłá/ iż syc około piśmá y słowá Bożego pilnyey obyerały. *KromRozm I L2 [2 r.]*; *KromRozm II i2 (2)*; *Diar 32 (3)*; *DiarDop 100 [2 r.] (3)*; *BielKom G4v*; *LubPs bb3v*; *RejWiz 118*; *Leop Ez 21/12*; *BibRadz Act 15/39*; Iesli że ty przeto śzáfunk štołu Krolewkiego z rąk Krolewskich bierzefz/ iż syc drugdy Krol ná dániu swym myli: niechayże też nas Krol nie śdźzi *OrzRozm O2v*; A żydowie przeto polládnow bydlęcych nie iedzą iż w nim żyła vschła. *BielKron 15v (23)*; *KwiatKsiąż Cv (2)*; *OrzQuin M*; Ale przeto was mierzi [*Włoch*] że w nim gębá płocha/ Ktemu krzywo pátrzyćie ná káżdego Włochá. *Prot C2*; *RejAp 85v (3)*; A ták ia was zowę przeto przyiacioły/ iżem się wam zwierzył wśytkich táiemnic swoich. *RejPos 60 (7)*; *BiałKat 201 (2)*; Przeto Gárnce pobożnie ludziom przedawaią/ Iz máteryą dármu od mátki [*tj. ziemi*] miewaią. *BielSat C3*; przeto duśzá iest śkázoná/ y potępiona/ iż w ćiele śkázonym y potępionym iest iákoby zánurzona *GrzegŚm A3v*; *KuczbKat 15*; Przeto nam śákomstwo pánuie/ iż nie wierzymy áni cnoćie/ áni obietnicam Bożym. *RejZwierc A6v (4)*; *BielSpr 10v*; Nie wierzymyć my w obrázy/ ále ie przeto mamy/ że Kościołowi Bożemu wielki pożytek czynią. *WujJud 47v (11)*; *RejPosRozpr b4v*; *RejPosWstaw [213] (2)*; przeto ninie przyszliśmy do ćiebie/ że poydziesz z námi/ y walczyłbys ná syny Hámmonowe *BudBib Iudic 11/8*; *BudNT 1.Ioann 3/1*; *CzechRozm 90v*; *PaprPan S*; *ModrzBaz 1v*; Heretyk przeto w kościele nie iest/ áni zá Biskupá poczytán być może: iż podánim ś. Ewánieliey y Apoštołow wzgárdziwśly/ po zadnym niewśtepując [*!*]/ śam siebie postáwił. *SkarJedn 32 (2)*; CIEplice ięzykiem nászym przeto są názwáné/ iż z meátów ziemnych odąc/ páre ćieplá z siebie wypuśzczaią *Oczko 1 (2)*; Ia Rzym przeto miłuię práwi/ áczkolwiek mógł bych y z inąd chwalić/ to iest/ iż wielki/ śtáry/ piękny/ ludny/ narodom rofkazuiący/ wáleczny. *SkarŻyw 93 [2 r.] (4)*; *StryjKron 26*; *CzechEp 172 (2)*; *PudłFr 20*; *BielRozm*

20 (2); *GórnRozm* M2; *LatHar* 127; Przeto tedy iuż koniecznie ieft w was wyftępek/ że fady między łobą miewacie. *WujNT* 1.*Cor* 6/7 (13); *SarnStat* 1272; *SkarKaz* 159b; Gárniec przeto zły bywa y prędko fię páda, Ze go zły zdun vlepił *CiekPotr* 26. *Cf pozostałe połączenia.*

»nie przeto ... iż (a. aby 'że') ... ale (a)by« (2): A oni iemu podali [*licemiernicy Jezusowi pieniądź*]/ a on ijch poczał pytatż rzékątz: Czýy to obráz na tym pieniądzu/ nie przeto pytał aby niewiedziál/ ále by fluffnie odpowiedziál. *OpecŻyw* 75; *WujNT* 521.

»nie przeto ... iż (a. aby, a. żeby 'że') ... ale (iż)« (8): [*Filip Macedoński pisał do Arystotelesa*] nie przeto [!] fie raduię iż mi fie [syn] narodził, ale iż za czału twego narodzon ieft *BielŻyw* 87; *RejZwierz* 33v; Y my nie przeto pościmy/ żeby mięfo/ iáyca/ mleczno niedobre było: ále iż wiemy/ że y ten grzeſzy/ kto dobrych rzeczy nie dobrze vżywa. *WujJud* 197; Nie przeto tedy zowie fię w piśmie Iákub mnieyfzy brátem Páńfkim/ iſz był fynem Iożepowym: ále iſz mátká iego Márya Kleophy byłá ſioſtrą ácz nierodzoną mátki Chryſtuſowej *SkarŻyw* 242; Lecz Philippá oycá ich/ nie prze to Ewángeliſtá názywano/ żeby kiedy piſał Ewángeliá: ále iż iá pilnie opowiedał. *WujNT* 486 (3); *SkarKaz* 636a.

»nie już przeto ... że ... jako też nie dlatego ... że« (1): Aczci nie iuż prze to inſzy błogoſławionęmi nie fá i tyi mocy którá Piotr niemaiá/ że to Piotrowi na ten czas rzeczo a drugiem nic/ iako téſz nie dláté⁸⁰ thomaſz nie ieft błogoſławionęm/ że inſzém rzeczo/ błogoſławięni ktorzy niewidzieli a wierzą *MurzNT* 81.

»nie przeto ... iże ... jednoć« (1): Nie przetomci ták plákálá/ Iżebych go żáłowálá: Iednoć mi tego bárzo žal/ Iż mi tego páfzczá niedał. *BierEz* O3v.

»nie przeto ani dla tego ale dla czego inſzego« (1): Duch ſ. nádeydzie ná cię: á moc naywyżſzego zácmi tobie: przetoż y to co fię národzi ſwięte/ będzie názwano fynem Bożym [...] A ci ktorzy ná tym nie przeſtawáiá/ czego fię inſze⁸⁰ domyſláiąc muſzą ták mowić: Nie przeto: áni dla tego/ ále dla cze⁸⁰ inſzego rć. *NiemObr* 98.

»przeto ... ponieważ« = *pro eo ... pro eo PolAnt* (3): *BielKron* 422v; Przeto fie iey [*złej popędliwości*] pilnie ſprzećiwiác mamy. Poniewałż żołnierſtwo/ ábo vtáwiczna woyná ieft/ żywot náſz ná ſwiećie. *WujJud* 90v; *BudBib Ez* 21/29[24].

c. Jako zdanie wtrącone w interpozycji (29) :

Połączenie: »przeto iż (a. że)« = *quia Vulg, PolAnt, Modrz; propter PolAnt; eo quod Vulg* (29): Niektore kfiáżę Rycerſtwá ktory trzymał Armeniá imieniem Parmerius kthory bárzo zayrzał temu lekarzowi/ przeto iż [*qui valde huic medico inuidebatur*] od Alexandra niewymownie był miłowan/ piſał potáiemnie do Alexandra mowiac [...] *HistAl* E2v; Alá naſtal po ſwym oycu Abiy/ Kthoremu Bog przetho że bálwany popſował we wſſyſthkiey ziemi Iudſkiey/ á ludu rofkazał náſládowác Pána Boga/ oycow ſwoich/ dal pokoy przez dzieſięc lath *Leop* 2.*Par* 14 arg (3); *RejZwierz* A2; *BibRadz Ez* 18/18 (3); Poſłowie náſzy przeto/ iż Kápláńſtwem gárdzą/ bes Káplaná nie wiedzą co ieft Exekucya/ áni drogi do niéy nie naydą. *OrzQuin* Hv; Aż wdy nákoniec Iowiſz vžaliwſzy fie vbogich ludzi/ kthorych fie Lwowie/ Niedźwiedzie/ Wilcy/ przeto iż roznie mieſzkáli/ vtáwicznie náiadáli: poſłał ná ſwiát z niebá Merkuriuſzá *GórnDworz* Ff; *WujJud* 195; *BudNT przedm* c7 (2); Bo iáko Melchifedek miał to ofiárownictwo/ bez początku y końcá/ przeto iż o tym piſmo ſ. milczy: tákże y Chriſtus Pan według porządku Melchifedekowego wiekuiſtym Ofiárownikiem zoſtał *CzechRozm* 35v (2);

ModrzBaz 50v (2); *SkarJedn* 96; *SkarŻyw* 349; *Mniema X(iqdz) K(anonik)* iż mu się godzi/ y powinien ięft/ przeto iż ięft Krześcianinem/ heretyki nie tylko lżyć ale też y przelladować y mordować *CzechEp* 15 (3); *Phil F*; *WujNT* 242 (3); *WysKaz* 22 [2 r.] (3).

2. Zapowiada zdanie celowe: *po to; ut Vulg, PolAnt; idcirco, ideo, quod Vulg; igitur Modrz* (174) :

a. Zdanie celowe w antepozycji (172) :

Połączenia: »(a to, i, nie) przeto aby (a. by, a. iż(e)by, a. żeby, a. jakoby)« = (eo) quod, ideo autem, ut Vulg; ut quid PolAnt (66): *PatKaz II* 86; *PatKaz III* 134; *Przetho* aby się mleko [*mamce*] mnożyło, *Korzenia/* albo *nalienia pałternakowego* daway iey pożywać. *FalZioł V* 36v (2); *BielŻyw* 65; *Bowiem oni [nietoperze]* dwoię maię naturę Iedną ptafzą dla ktorey maię skrzydła, *Druga [!]* zwierzęca [!] á zwłażcza myślą, przeto aby się <z> zwierzęti zgadzali, bywaią kołmacy y maię włyzy á skrzydła ptafze. *GlabGad C* (3); *KromRozm III Av*; *RejWiz* 18v (2); *Leop 3.Esdr* 6/12 (3); *BibRadz 2.Par* 32/4; *Rzeczpołpolita* ięft zebranie obywatelów/ Ipołecznością Práwá/ y Towárzyftwem pożytku złączone/ przeto áby ono swobodne y thrwáke w Polfzce ná wieki było. *OrzRozm B2v*; *BielKron* 18 (2); *KwiatKsiąż B4* (2); *OrzQuin C4* (3); *RejAp* 96v; *Rokazałby* mnie pan moy/ ábym zdrádził/ nie telkom nie powinien tego vczynić/ álem powinien nie vczynić/ y sam dla siebie/ y prze tho/ ábym nie był przyczyną lekkości páná swego. *GórnDworz L3v*; *HistRzym* 110; *RejPos* 49v (2); *BiałKat* 13v; *KuczbKat* 140 (2); *Tego* strzegą [*Tatarzy*] áby szlak wielki po sobie czynili. A to przeto aby nášzy mniemáli kthorzy szlaku pátrzáią: być Lud wielki *BielSpr* 67v (2); *WujJud* 86v (2); *CzechRozm* 87v; *Oczko* 1v; *SkarŻyw* 291 (2); *NiemObr* 118; *Przeto* żebyś téż wiedział ferce moie/ Słę té do ciebie krótkie rymy swoie *KochFr* 66; *BielRozm* 7; *GórnRozm B4*; *ActReg* 25 (4); *C. Iulius Cezarz* wzgárdził téż sobie podaną powagę *Krolewską/* áże *Diktaturę* przyiał/ przetho áby thym mniej miał sobie nienawifnych. *Phil Q*; *małz* téż po brzegu *Záčzáłá/* to ięft *Rozdziały Słowienkie* y *Rufkie* wżędy przypifáne: á to prze to/ áby się ten *Testáment* nie tylko nam *Polakom/* ále y *Rufnakom* y *Słowiánom/* [...] przygodzić mógł. *WujNT przedm* 24 (5); *SarnStat* 725 (2); *Bo* gdy *Pan Bog* po potopie ludziom mięłá dozwoił: zaráz rokazał áby *krwie bydłcey* nie iedli: przeto żeby się ná niey do zábijánia ludzi niewpráwowáli. *SkarKaz* 314b; *KlonWor ded* **3; *PudłDydo A4v*. *Cf pozostałe połączenia.*

»nie przeto aby (a. żeby) ... ale aby (a. żeby, a. iżby)« (3): żeby się niemal ná tym wżytkim rozumiałá [*dworna pani*]/ co ci pánowie *dworzáninowi* umieć náznáczyli: nie prze tho/ áby thego wżywałá/ (áč y záthrefnowác czálem vcćciwie/ bárzo iey będzie przyštało) ále iżby rozeznać mogłá między wielem ołob/ kto w czym godnieyfzy: y pochwalić/ pogánić/ wedle potrzeby vmiáłá. *GórnDworz X4*; *RejPosWiecz*² 92; *KochMuza* 28.

»nie przeto aby ... jako iżby« (1): *vmyfliem* dłužey fye nie ociągáiąc/ té *Książki* ácz pod wagą między ludzie podác/ *nieták* przeto/ áby snich wiele fye kto náuczyć mógł/ iáko *życząc* tego/ iżby kto vczeńfzy y vmieiętnieyfzy/ mém proftém y grubém pifániém obráziwfzy fye/ ták to do ferca przypuścił *Strum A4*.

»a nie przeto iżby ... ale przeto iżby« (1): *Ktorzi [Lacedemoni]* piyáne sługi ná ich kołaciye prziwodzić kaźiwali. A *nieprzeto* iżby się oni zgych opacliwych *mow/* albo s *plugawych* spraw *roskofzywać* mieli/ [...] ale przeto iżby *młodzienczykom* przykładem pokazali/ jako *szkaradna* rzecz ięft na piianego człowieka patrzeć. *KwiatKsiąż D2*.

»nie przeto iżeby ... ale dlatego iżeby« (1): Tym ia rzeczy do ciebie miły Vbertinie piła/ iákomci był na początku obiecał/ nietak wiele przeto yżebym cię vpominać miał/ co by tobie czynić y iako fię rządzić potrzeba/ ale wieczey dla tego yżebym ciebie lámego tobie pokazał *KwiatKsiąż* Q2.

»(a (to), nie) przeto (też) ... aby (a. by, a. iżby, a. żeby, a. jakoby) (też)« = *idcirco ad, ideo ... ut Vulg; igitur ... ut Modrz* (106): [*Ksantus*] rzekł żenie fwey/ [...] Vmyi temu gościowi [*tj. Ezopowi*] nogi/ [...] A to wżyftko przeto działał/ Iżby tym chłopá záfromał *BierEz* D2 (4); poczęłas fyne [...] a przetom k tobie prziffla/ abych iego narodzenijé widziała *OpecŻyw* 10v (10); *PatKaz* I 13; Laercius mowi że przeto łobie dał oczy wyiác aby fię niedziwouał iż zli miefzczanie dobro fprawować maia. *BielŻyw* 65 (6); *BielŻywGlab nlb* 14; *GlabGad* C2v (2); *LibLeg* 10/66; *Diar* 32 (2); [*niemoc tj. choroba mówi:*] Przetom Cie [*człowiecze*] ták ćicho náwiedziła/ Bych fię milczkiem w tve członki wpoiła. *BielKom* C7v; *KrowObr* 14v; przetochmy ná fwiát tu od Bogá wyfláni/ Bychmy od inych żwirzát byli rozeznáni. *RejWiz* 17v (3); *Leop Num* 16/10 (2); *RejZwierz* [472]; *OrzRozm* D2v (3); przetom ia dekret fwoim poftufnym w wierze vczynił/ áby w pokoju byli *BielKron* 209 (6); *OrzQuin* Aa3; *SarnUzn* A2v; *RejPos* 32 (4); *BialKat* 203v; Przetofmy fię vczyli fwoiego Rzemioflá/ By nam nálzá náuká pożytek przynioflá. *BielSat* C3; *KuczbKat* 250 (2); (*nagl*) Do tego kto ma wolá czyść ty kfięgi. (-) PRzetoć dano ty Kfiązki ábyś fię rozmyflał *RejZwierz* B4 (5); *BielSpr* b4v; *WujJud* 46v (7); *BudNT przedm* a3 (3); *CzechRozm* 118v; *ModrzBaz* 57v; *SkarŻyw* 346 (3); Nie przeto pytam/ Pietrze/ gdzie fię chcefz przechodzić Abych fię miał ná iedną drogę ftobá zgodzić/ Ale gdziekolwiek ty chcefz/ to mnie tám nie w drogę *KochFr* 47; Przeto Bog dał ięzyki/ ábyfmy mowiły/ Przeto głowę z rozumem/ ábyfmy rádziły. *BielSjem* 11; *BielRozm* 7 (2); *ActReg* 8 (2); *Phil* L; Przetoś ty ná fwiát sftąpił/ byś zbáwił ftrácone *GrabowSet* Pv (3); *WujNT przedm* 4 (6); *SarnStat* 38; A gdzie fię Narew ná práwo chynęła/ A od Krolowey [*tj. Wisły*] ná rozno plynęła/ Pod flawny Olbiąg/ NOGATEM to zowá/ Flifowfká mowá. Przeto pámiętne dawaiá tu bráci Dawni flifowie/ nie dáleko gáci. Zeby pomnieli gdzie do Gdańfká drogá/ Gdzie do Olbiągá. *KlonFlis* G4v; [*porządny bojownik*] przeto miecz oſtrzy/ przeto bywa frogi/ Zeby pokoy vczynił oyczyźnie fwey drogiey. *KlonWor* 30. *Cf pozostałe połączenia.*

»nie przeto ... aby (a. (i)żeby) ... ale aby (a. (i)ż(e)by)« = *non, ut ... sed, ut Vulg* (8): Wfzákoż nie przeto podaię do niey [*do libraryjej*] ty Kfięgi/ áby fię ich wiefłzy poczet á liczbá w Bibliotece W.K.M. przyczyniła/ [...] Ale aby od W.K.M. [...] była przeczytána *BibRadz* *2v; *KwiatKsiąż* A4v; Wybáwiłci nas wybáwiciel nálz z niepráwości nálznych/ nie przeto ábychmy w nich dáley żyć mieli/ ále ábychmy obumárfzy ciálu y fwiátu/ poftánowili w nim nowy żywot. *RejPosWstaw* [213]v; *BudBib* b4v; *SkarŻyw* 3; To ieft/ Nie przeto zakon ieft podány/ áby z niego człowiek przez fiły fwe miał być wfprawiedliwiony: ále żeby przezeń był przywiedzion do Chriftuflá *WujNT* 559 (3).

»nie przeto ... żeby ... ale przeto ... aby« (1): w Kátholickim kościele/ obrázy Troyce S. nie przeto máluia/ żeby imi podobieńftwo Boftwá y niedościgley náтуры iego wyrázić chćieli: [...] Ale przeto te obrázy ftáwiáia/ áby ludzie [...] ná Pána Bogá [...] wfpominali *WujNT* 471.

α. *Wprowadza imiesłowowy równowáznik zdania* (1) : Wiémci oczym myflicie ij radzicie/ wycie fię tu przeto zefli/ fúkaiątz/ radzátz iakobyfcie zabitz mogli nieprzyiáciela wáfłégo/ Iezufa nazareńkiégo *OpecŻyw* 83.

b. *Zdanie celowe w postpozycji (1)* : Chcełz być mądrym więcej słuchay/ Ale ięzyká powściągay:
Przetoć Bog wśzy otworzył/ A ięzyk mocno zágroził. *BierEz* F4v.

c. *Jako zdanie wtrącone w interpozycji (1)* : Potym po trzydziełtym lecie gdy cialo zupełné miał
[*Pan Chrystus*]/ iż sie przeto był narodził na mękę sie sám wydál/ dál sie więzatz podiał plwanijé
śromotę ij biczowanijé. *OpecŻyw* 161.

Synonimy: **I.A.** *więc, zatem*; **B.** *choć, mimo*.

Cf **PRZETOCIEM, PRZETOĆ, PRZETOŻ**

MN